

Uredništvo: Uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 12-61-23-64. Mesečna naročnina 35 lit. za inostranstvo 40 lit. — Cen. red. Ljubljana 10.550 za naročnino in 10.500 za inostranstvo. Izkupilo: 10.500 za oglaševanje in inostranstvo: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENE

SEPTEMBER - 1944

22
PETEK

Englische Luftlandedivision grösstenteils vernichtet

Schwere Kämpfe bei Nimwegen — Starke Feindangriffe bei Aachen abgewiesen — Weiterhin schwere Abwehrkämpfe in Mittelitalien — Harte Abwehrschlacht um die Karpathenpässe dauert an

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 21. September. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: In Mittelholland wurde die 1. englische Luftlanddivision im Raum Arnheim trotz weiterer Verstärkungen aus der Luft zum grössten Teil vernichtet, der Rest auf engem Raum zusammengedrängt. Bisher 2800 Gefangene, darunter der Divisionskommandeur. Bei Nimwegen stehen eigene Truppen in schweren Kämpfen mit dem aus dem Raum Eindhoven mit Panzerkräften angreifenden Feind.

Südlich der Schelde-Mündung gelang dem Feind ein örtlicher Einbruch. Im Raum Aachen wurden gestern die starken Angriffe des Feindes überall abgewiesen und nördlich der Stadt im Gegenangriff eine Frontlücke geschlossen. Bei diesen Kämpfen wurden im Abschnitt einer Division in drei Tagen 47 feindliche Panzer abgeschossen. In mehrtägigen Kämpfen gelang es, den feindlichen Brückenkopf über die Sauer nördlich Echter nach bis auf geringen Reste zu zerschlagen.

Im Raum Lüneville stiess der eigene Angriff auf überlegene feindliche Panzerkräfte. Nach wechselvollen Kämpfen wurden die eigenen Kräfte in Lüneville auf den Ostrand der Stadt zurückgenommen. Zwischen Epinal u. der Schweizer Grenze nur örtliche Kampfhandlungen. Feindliche Angriffe gegen Boulogne und Calais wurden abgewiesen. Der letzte Widerstand der Besatzung Brest auf der Halbinsel Le Crozon ist zu Ende.

In wochenlangen schwersten Kämpfen hielt die heldenhafte aus Truppen aller Wehrmachtteile bestehende Besatzung unter der vorbildlichen Führung des Festungskommandanten, General der Fallschirmtruppe Rameke, die Festung gegen den an Zahl und Material weit überlegenen Gegner.

Dadurch ist dem Gegner nicht ein Haufen, sondern nur ein Trümmerhaufen in die Hand gefallen. Der Heldenkampf der Besatzung Brest wird in der Geschichte weiterleben.

Drei zur Flankensicherung eines wichtigen Geleits eingesetzte eigene Schnellboote griffen in der Nacht zum 20. September vor Dünkirchen zwei überlegene Verbände leichter britischer Seestreitkräfte an und erreichten durch ihren Angriff, dass das Geleit ohne Schäden in seinen Bestimmungshafen einlaufen konnte. Die drei Schnellboote gingen in Erfüllung ihrer Aufgabe verloren.

Das V 1-Störungsfeuer auf London wurde fortgesetzt. In Italien hielten die schweren Abwehrkämpfe im Raum nördlich Florenz und an der Adria unverändert an.

In erbitterten und für beide Seiten verlustreichen Kämpfen wurden zahlreiche feindliche Angriffe abgewiesen.

Südlich und südöstlich Firenze wurde ein grösserer Einbruch des Feindes abgeregelt.

An der Adria erzielte der mit grösstem Materialeinsatz und mit starker Unterstützung aus der Luft und durch Schiffsartillerie angreifende Feind mehrere tiefe Einbrüche, die zum Teil im Gegenstoss abgeregelt wurden. Der Durchbruch des Feindes wurde wiederum verhindert.

In diesen Kämpfen wurden gestern 57 feindliche Panzer abgeschossen und 100 Gefangene eingebracht.

Im Nordteil des Szekler-Zipfels scheiterten Angriffe der Sowjets zum Teil im Gegenstoss. In Westrumänien wurden durch unsere Schlachtflieger 24 feindliche Panzer sowie zahlreiche Geschütze und Fahrzeuge vernichtet.

Die harte Abwehrschlacht um die Karpathenpässe im Abschnitt südlich Sanok-Krosno dauert an. Bei Warschau wurden auf das Westufer übersetzte bolschewistische Kampfgruppen aufgerieben und insgesamt 69 Sturm- und Landungsboote zerstört oder erbeutet. Nordöstlich Warschau und am Bobr nordwestlich Bialystock scheiterten feindliche Angriffe.

Der Angriff unserer Panzertruppen südwestlich Mitau hat trotz zäher feindlicher Gegenwehr weiter Boden gewonnen. In den letzten drei Tagen wurden hier 43 Panzer und Sturmgeschütze und 95 Geschütze sowie zahlreiche sonstige Waffen vernichtet oder erbeutet.

In Lettland und Estland setzte der Gegner mit neu herangeführten Kräften seine starken Angriffe fort. Unsere hervorragend kämpfende Truppen zerschlugen sie durch Gegenangriffe oder gingen sie auf. In der nun sieben Tagen andauernden Abwehrschlacht wurden bisher 600 sowjetische Panzer vernichtet.

Bei Tagesangriffen feindlicher Bomber gegen das Gebiet der Städte Budapest, Raab und Pressburg sowie bei nächtlichen Vorstössen schwächerer feindlicher Verbände in den ungarischen Raum wurden 11 feindliche Bomber abgeschossen.

In Trier entstanden durch Angriffe feindlicher Flieger mit Bomben und Bordwaffen Personenverluste.

Ergänzung zum OKW-Bericht

DNB Aus dem Führerhauptquartier, 21. Sept. Ergänzend zum Wehrmachtbericht wird mitgeteilt:

Im Nordabschnitt der Ostfront haben sich die ostpreussische 121. Infanterie-Division unter Führung von Oberst Rank und die rheinisch-westfälische 329. Infanterie-Division unter Führung von Oberst d. R. Schulze durch hervorragenden Kampfgeist bewährt. — Bei der Bekämpfung feindlicher Panzer zeichnete sich die Panzerjäger-Abteilung 187 unter Führung von Major Kurze besonders aus.

Angleška divizija letalske pehote v glavnem uničena

Težki boji pri Nimwegenu — Odbiti močni sovražni napadi pri Aachenu — Nadalje težki obrambni boji v srednji Italiji — Nadaljuje se trda/obrambna bitka za karpatske prelaze

Führerjev glavni stan, 21. septembra. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

V srednji Nizozemski smo na področju Arnheima kljub nadaljnjim ojačenjem iz zraka v glavnem uničili prvo angleško divizijo letalske pehote, njen preostanek pa smo stisnili na ozkem področju. Doslej smo privedli 2800 ujetnikov, med njimi divizijskega poveljnika.

Pri Nimwegenu u stojte naše čete v težkih bojih s sovražnikom, ki napada s področja pri Eindhovnu z oklepniskimi silami.

Južno od izliva Schelde je uspel sovražniku krajeven vdor.

Na področju Aachena smo večeraj povsod odbili močne sovražne napade in severovzhodno od mesta s protinapadom zaprli neko vrzel. Pri teh bojih smo na odseku ene divizije v treh dneh uničili 47 sovražnih oklepnikov. V večdnevni bojih se nam je posrečilo razen majhnih ostankov razbiti sovražno predmostje preko Sauerja, severovzhodno od Echter-nacha.

Na področju Lunéville smo nalleteli z lastnim napadom na nadmočno sovražne oklepniske sile. Po menjajočih se bojih smo oddrnali lastne sile v Lunéville na vzhodni rob mesta.

Med Epinalom in švicarsko mejo le krajevno bojno delovanje. Odbili smo sovražne napade proti Boulognu in Calaisu.

Posadka Bresta je na polotoku Le Crozon končala s poslednjim odporom.

V večtedenskih najtežjih bojih je obdržala junaška posadka, sestojča iz čet vseh delov vojske, pod vzgladnim vodstvom trdnjavskega poveljnika, generala padalske skupine Ramekeja,

trdnjavo proti številčno in materialno nadmočnemu nasprotniku.

S tem nasprotnik ni pridobil luke, marveč samo kup razvalin.

Junaški boji posadke Bresta bo živel dalje v zgodovini.

Trije lastni hitri bojni čolni, ki so varovali bok neke važne spremeljave, so napadli v noči na 20. september pred Dunkerquom dva nadmočna oddelka lahkih britanskih pomorskih sil in dosegli s svojim napadom, da je lahko spremljava brez škode vplula v svojo namembno luko. V izpolnjevanju svoje naloge so bili ti trije hitri bojni čolni potopljeni.

Nadaljevali smo z motilnim ognjem v te na London.

V Italiji so se neizpremenjeno nadaljevali težki obrambni boji na področju severno od Florence in ob Jadranu.

V ogorčenih in za obe strani izgub polnih bojih smo odbili številne sovražne napade. Južno in jugovzhodno od Firenze so zavezili nek večji sovražni vdor.

Ob Jadranu je dosegel sovražnik, ki je napadel z največjo uporabo gradiva in z najmočnejšo podporo iz zraka in ladijskega topništva, več globokih vdorov, ki smo jih deloma s protinapadi zajezili. Sovražni prodor smo zopet preprečili.

V teh bojih smo uničili večeraj 57 sovražnih oklepnikov in zajeli 100 ujetnikov.

V severnem delu Szeklerjevega rogličja so se deloma s protisunkni izjalovili sovjetski napadi. V zapadni Romuniji so uničili naši borbeni letalci 24 sovražnih oklepnikov ter številne topove in vozila. Nadaljuje se trda obrambna bitka za

Nemški protinapad na Nizozemskem

Berlin, 21. sept. Vkljub dovozom nadaljnjih ojačenj z letali in vkljub otežkočanju nemških protitukrepov z močno uporabo letalstva na nizozemsko-nemškem obmejnem področju, sovražnik ni mogel oslabiti silovitosti nemških protinapadov na svoje v srednji Nizozemski pristale oddelke. Deli prve britanske letalske divizije na področju Arnheima so utrpeli ob nemških protinapadih ponovno težke izgube. Tudi pri Nimwegenu niso bili ogorčeni počitni boji prav nič manj siloviti. Kot oljnat madež na nemirni vodi se premikajo okrog posameznih pristajališč potegnjeni obroči v stalnem menjavanju napadov in protisunkov. Odporna nezgoda, ki se pravkar strnejo, so naslednjo uro že neke drugod zopet raztrgana. Število ujetnikov raste, sovražne krvne izgube pa so neglede na tovrsta jadrana letala, ki so bila uničena s posadkami vred, trajno težke. Padalci in letalska pehota se skušajo z obupnimi protisunkni držati toliko časa, dokler jih ne bo razbremenila druga britanska armada, ki prodira neglede na izgube iz Eindhovna proti severovzhodu. Zato postaja boj med Eindhovnom in Nimwegom vedno bolj dramatičen. Desetine razbitih sovražnih oklepnikov so obležale pred oklepniskimi zapornicami pri Eindhovnu. Ob teh razbitinah so prodirle nadaljnje sovražne sile proti severu, kjer jih je po nekaj km zadel nadaljnji protisunek. Še bolj kot z osredotočenimi napadi na pristajališča pa bo ogorčeno sovražno podjetje, ako mu ne uspe, da še nadalje razširi svoj ozki prehod ob prelivu Maas—Schelde. Kajti ta vrzel je še premajhna, da bi se po njej lahko premikalo dovolj sil, ki bi bile potrebne za razbremenitev močno ogorčenih padalskih oddelkov. Zato pritiska nasprotnik iz Neerpelta tudi proti zapadu in z bližnjim mest ob prelivu Maas—Schelde proti severu. Nemški grena-dirji pa so se doslej s protinapadi uspešno upirali njegovim trdovratnim

poskusom, da bi nadalje razširil ozko vrzel.

Dočim so torej dogodki na srednjem Nizozemskem in na belgijsko-nizozemskem področju še v polnem razvoju, se je položaj na ostalih odsekih zapadnega bojišča le malo spremenil. Tu so ostala žarišča sovražnih napadov kot doslej pri Maastrichtu, pri Aachenu in ob Moseli pri Nancyju. Med Maastrichtom in Aachenom so Amerikanci še nadalje izredno močno pritiskali, ne da bi se jim posrečilo prebiti zaporno črto ob Geulu ter ob železnici Heerlen—Kerkrade. Nek severneje preko Maase izvršen napad je hotel to zaporno črto obiti, Nemci pa so s protisunkom sovražnika prestregli še na nizozemskih tleh, tako da napad ni imel nikakih posledic na položaj med Maastrichtom in Aachenom. Ob zapadnem in južnem robu Aachena so se izjalovili nadaljnji napadi, dočim so jugovzhodno od mesta nemške črte pri Stolbergu vkljub najtežjemu obrambnemu ognju korakoma napredovale. S tem se tudi v terek vkljub vsem naporom Amerikancem ni posrečil načrt, da bi Aachen obkolili s severa, obšli tamkajšnje utr-

be ter odprli drugi britanski armadi pot preko Maase.

Na bojišču med Visokim Vennom in Moselo je prišlo le do krajevnih, a hudih spopadov. Nemci so privedli ujetnike, ki izvirajo iz novih oddelkov.

Na področju Nancyja se je težiče bojov premestilo z ozemlja vzhodno od Pont-a-Moussona bolj proti jugu na črto Nancy—Luneville. V severnem delu Luneville je prišlo do težkih pouličnih bojov, v katerih so prodrli Nemci do severnega mestnega roba. Sovražne izgube so bile pomembne. Jugovzhodno in severno od mesta so skušali Amerikanci s hitrim dovozom ojačenja zaustaviti napredujoče nemške oddelke. Pri tem je prišlo do ogorčenih bojov za posamezne vasi in gozdove, v katerih je izgubil sovražnik, ki ni mogel zaustaviti nemškega napredovanja, skoraj tretjino svojih tamkaj napadajočih oklepnikov. Nemci so s sunkom ob obeh straneh Lunéville še bolj potisnili nazaj ob prelivu Ren—Marna zaustavljeni sovražnikov klin. Nemške čete so mu sledile ter so zopet vzpostavile zvezo z vzhodno od Nancyja stoječimi oddelki.

K bojem v Italiji

Berlin, 21. sept. V srednji Italiji postajajo boji za posest cest, ki vodijo severno in severozapadno od Florence preko apeninskih prelazov v Padsko nizino, vedno bolj siloviti. Te prelaze štiti izgrajen sistem postojank. Zato skušajo Angloamerikanci najpreje zavzeti stranske doline in obvladujoče višine, ki so v večinioma gozdne in visoke od 600 do 1000 metrov. Nanje navaljuje sovražnik predvsem z oklepniki in s podporo borbenih letal. Nemški zaporni ogenj pa je nasprotniku preprečil popolen razvoj njegovih sil. Vkljub vsem naporom so se mu posrečili le majhni in časovno omejeni, čisto le 200 do 500 metrov globoki

vdori, ki pa jih je moral zaradi nemških protisunkov vedno znova zopet izprazniti. Tako ni sovražni napad na cesti, ki vodi iz Prata v Castiglione pri Popoliju vzhodno od Poggia Mezzana tudi v terek skoraj prav nič napredoval. Po daljšem bobnečem ognju je udaril nasprotnik zvečer s področja pri Monte Castelguerrinu ob cesti, ki vodi v Firenzeulo v severozapadni smeri. Razvili so se izredno hudi boji, ki so ob nastopu noči še trajali. Bolj proti vzhodu okrog Monte Pratona je pritiskal sovražnik proti severovzhodu v smeri Monte Paganina, a je doživel tu občuten poraz. Nemški vojaki so osvojili s protinapadom časovno v sovražne roke padli Monte Frasca ob cesti, ki vodi v Faenza, in ga obdržali vkljub vsem sovražnim sunkom.

Ob jadranski obali so se nadaljevali težki boji za dostop v Padsko nizino. Britanci so metali v bitko vedno nove množice pehote in oklepnikov, nemške postojanke pa so ležale pod skoraj neprestanim bobnečim ognjem in tekočimi napadi borbenih in bombnih letal. Sredi tega pekla so nemški grena-dirji in padalci odbijali vse sunke na široki črti napadajočega nasprotnika, ki so mu preprečili, da bi kod vdrl. Neko oklepnisko zagorždo, ki je prišla do področja južno od San Marina, so po ogorčenih bojih iz bližine zaustavili. Tudi jugovzhodno od Riminija je prišlo do izredno hudih bojov, v katerih se je končno sovražnim silam posrečil krajevni vdor, ki pa ga je uspelo kmalu zajeziti. Neko nadaljnje vdorno mesto južno od Riminija so nemške čete s protinapadom takoj zopet odstranile. Britanski izvidniški sunki vzdolž obalne ceste jugovzhodno od Riminija so običajni v zapornem ognju nemških prednjih straž. Sovražnik je izgubil v teh bojih ob Jadranu skupno 28 bojnih voz in večje število ujetnikov.

»Nemčija mora, more in bo zmagala!«

Berlin, 21. sept. Na inozemski tiskovni konferenci nemškega zunanjega ministrstva je podal vodja tiskovnega oddelka poslanik dr. Schmidt poročilo o položaju na podlagi vtisov, ki jih je dobil v Führerjevem glavnem stanu, kjer se je mudi nekaj dni ob priliki Poglavnikovega obiska.

Dr. Schmidt meni, da lahko najboljše označi mnenje, ki vlada na odločilnem nemškem mestu, ako označi to vojno kot revolucionarno, ki je nikakor ni mogoče primerjati z vojnami ostalih časov. Obseg, ki ga je vojna zavzela, vodi nujno do zaključka, da se lahko konča le z zmago ali pa s poginom revolucionarnih strank. Številni primeri nedavne preteklosti in sedanjosti — Rumunija, Bolgarija, Finska — kažejo, da se moti oni, ki misli, da se da tako vojno zaključiti s stariimi metodami. Pa tudi z vojaškimi merili ni več mogoče, kot v prejšnjih vojnah, izključno presojeti izgledov v zmago.

Kdor je bil prej dejal, da je Anglija vojno izgubila, čim je bila izgubljena Francija, ali pa kdor je prorokoval Sovjetski zvezi brez Ukrajine in Doneške kotline siguren poraz, je pač videl, da se je motil. Kdor meni danes, da je Nemčija izgubljena, ker stoji nasprotniki ob Renu ali v vzhodni Prusiji ali pa drugod na nemških tleh, se podaja v isto zmotno. Dr. Schmidt je poudaril, da bo le oni izgubili vojno, kogar roka

bo ohromela in kogar dih bo zastal.

Zastopnik zunanjega ministrstva je izrecno poudaril, da so točno spoznali vzroke vojaških udarcev v zadnjih mesecih in jih tudi že upoštevali pri presoji nemških izgledov. Nemška vera v zmago nima ničesar skupnega z mističko, temveč je posledica splošne proaktivne dosedanjega vojaškega poteka ter tvarnega, osebnega, duhovnega in vojaškega potenciala.

Na podlagi analize položaja je podal poslanik dr. Schmidt naslednji zaključek: »Politični zaključek se glasi: Nemčija mora zmagati, ker bi sicer propadla. Vojaška in gospodarska realnost nam pove: Nemčija more zmagati. Narodna in duhovna zavest pa pravi: Nemčija bo zmagala.«

Izvajanja zastopnika zunanjega ministrstva je obeleževalo dejstvo, da vodstvo Nemčije ne presoja vsega položaja s stališča fanatizma, ki bi se ga polasčal vsled poraza, temveč s stališča fanatičnega zaupanja v zmago.

Sovjeti so prekoračili finsko mejo

Berlin, 20. sept. Vrhovno poveljstvo nemške gorske armade na visokem severu sporoča:

Nemške čete na visokem severu so pri svojih premikih, ki jih je povzročilo finsko-sovjetsko premirje, na več mestih prekoračile finsko mejo, ki so jo tri leta branile proti vsem napadom iz vzhoda.

S tem je prešel boj proti smrtnemu sovražniku Evrope in finskega naroda na finsko zemljo. Kar je bilo vsakemu trezno mislečemu človeku že dolgo jasno, je postalo sedaj dejstvo: tudi sovjetske čete so prekoračile finsko mejo in prodirajo dalje v notranjost. S tem so bila grozovito razočarana upanja nekaterih finskih grogov, ki so upali, da se bo zaustavil dedni sovražnik iz vzhoda ob mejah države. Finska dežela, finske vasi in naselbine so postale vsled razvoja, za katerega ne nosi nemška vojska nobene odgovor-

nosti, bojno področje. Na teh področjih veljajo sedaj zakoni vojne.

Kar je odstopilo finsko državno vodstvo v svojih razgovorih v Moskvi, nemške čete ne morejo več čuvati, če je s tem ogrožena varnost lastnih čet in če nastajajo iz tega prednosti za sovražno vojno vodstvo. Po istih načelih je postopalo finsko vojno vodstvo v zimski vojni, da bi s tem otežkočilo sovražniku napredovanje in istotako je postopalo nemško vodstvo, ko je moral v jeseni leta 1939. iz varnostnih razlogov uničiti naselbine na neposrednem bojnem zaledju. Ukrepi, ki so bili storjeni iz čuta odgovornosti vojaškega vodstva, se ne smejo smatrati kot dejanja, ki bi bila usmerjena proti lastnim sonarodnjakom ali proti pripadnikom naroda, s katerim smo bili doslej zvezani v tovarištvu in bratstvu v orožju. Narekovane so edino le iz trdih vojaških nujnosti.

Izmišljene mirovne govore

Tokio, 21. sept. V zadnjih dneh se je v bernskem in stockholmskem tisku pojavila iz New Yorka lansirana vest, je dejal zastopnik japonske vlade v sredo na inozemski tiskovni konferenci, ki pravi, da sta se na nedavnem sestanku razgovarjala Führer in japonski poslanik general Ošima o japonskih posredovalnih poskusih med Nemčijo in Rusijo. Istočasno so se v nasprotnem taboru bavili z govoricami, da je zaprosila Japonska Moskvo, naj ji omogoči pogajanja z Anglijo in Ameriko. Zastopnik je dejal, da so te govore preveč absurdne, da bi jih bilo treba demantirati. Zanimivo pa je, da se sovražnik tako obsežno bavi s takimi podtikljanji. To nam dokazuje, kako zelo si želi hitrega konca vojne, ker točno ve, da bi bilo njeno zavlačevanje lahko zanj neugodno.

Nadalje je dejal zastopnik, da se sovražnik poslužuje takih vesti le zato, da bi porušil enotnost med Nemčijo in Japonsko.

Možno je, da se bodo ti poskusi ponavljali še v bodoče. Zato bi bilo primerno ponoviti izjavo nemškega in ja-

ponskega vodstva, da osne sile ne bodo prej odložile orožja, dokler ne bodo na bojišču porazile nasprotnika.

Novi odlikovanci

Berlin. Führer je podelil 17. septembra 1944 hrastove lističe k viteškemu križu Železnega križa:

Polkovniku Erichu Pietzonku, poveljniku nekega padalskolovskega polka kot 584.

Majorju Walterju Gericku, poveljniku nekega padalskolovskega polka kot 858; generalu majorju Heinrichu Tretnerju, poveljniku neke padalskolovske divizije kot 586;

stotniku Hansu Thurnerju, skupinske-mu poveljniku v neki bojni jati kot 587; stotniku Paulu Zornerju, skupinske-mu poveljniku v neki nočnoletalski jati kot 588. vojaku nemške vojske.

Bratislava. Slovaški parlament je bil sklican za 25. september na polno zasedanje.

Stockholm. Kakor javlja radio Lahti, je finska delegacija za premirje že zapustila Moskvo in se nahaja na povratku. Pričakujejo je danes popoldne v Helsin-

Finska v sovjetskem smrtnem objemu

Stockholm, 21. sept. Izjava, ki jo je podal namestnik finskega ministrskega predsednika von Born o sovjetskem mirovnem diktatu po finskem radiu, ne vsebuje številnih ponižujočih in nečestnih določb te pogodbe. Born si očitno ni upal povedati finskemu narodu vso resnico, ker si ni upal priznati, da predstavlja pogodba popolno in brezpogojno izročitev Finske boljševizmu. O vsem tem, kar je Born zamočal, pa poročata tem bolj obširno švedski tisk, ki zelo natančno komentira mirovni diktat.

Bornove besede, da je gola resnica, pred katero se danes nahaja Finska, hujša, kot bi si bil človek predstavljal, nam kažejo, da prekašajo sovjetski pogoji vse finske bojazni.

Sovjeti so hoteli z imenovanjem generalnega polkovnika Zdanova za predsednika sovjetske kontrolne komisije finski narod še prav posebno ponižati, kar je velja Zdanov za izrednega finskega konzulnika. Tudi dejstvo, da je v imenu Sovjetske zveze podpisal mirovni diktat general Stonov, smatrajo kot izraz žalitve, ker je gornji general že med finsko-sovjetsko zimsko vojno leta 1940 pokazal, da je ogorčen finski nasprotnik.

Po komentarjih stockholmskega tiska vlada med finskim narodom najgloblja pobitost in obup. Poudarjajo, da so morali sprejeti sovjetske pogoje kar na povprek z vsemi nesigurnimi, nejasnimi in raztegljivimi zahtevami, kot se izraža »Morgon Tidning«. Prav ta okoliščina je vzbudila na Finskem največjo bojaznjo. Švedski list jasno podrtuje, da razgovori v Moskvi niso bili v običajnem smislu, temveč le sprejem že določenih in nespremenljivih moskovskih pogojev.

Vsi švedski listi poudarjajo soglasno, da so sovjetski pogoji mnogo strožji in trši, kot je bilo pričakovati ter da bodo povzročili temeljito spremembo vsega življenja finskega naroda.

Namestnik finskega min. predsednika si je bil v svojem radijskem govoru prihranil razlago vseh 23 točk mirovne pogodbe z utemeljitvijo, da nima smisla naštevati vseh pogojev. Poednostni, ki jih prinaša švedski tisk, pa so tako važne za življenje finskega naroda, da bi bil von Born moral o tem obvestiti svoj narod. Tako ugotavlja »Stockholms Tidning«, da predstavlja odstopitev Porkkale Sovjetom obvladano najožje mesto Finskega zaliva vključno s Helsinkii. Isti list prihaja do zaključka, da je dobila Moskva z raznimi zahtevami na Finskem tudi notranjepolitično precej besede. »Aftonbladet« opozarja na določila, da imajo Sovjeti dostop do vseh finskih uradnih arhivov ter da bo prišel ves finski promet s Švedsko pod sovjetsko nadzorstvo. »Nya Dagligt Allehand« izpolnjuje ta opozorila z ugotovitvijo, da bodo dobili Sovjeti popolno nadzorstvo nad vsemi železnicami, cestami in vodnimi potmi na Finskem. »Dags Posten« se bavi v uvodniku z nejasnostjo sovjetskih pogojev ter je mnenja, da si bože Moskva na ta način ustvariti predpostavke za kasnejšo izsiljevalno politiko. List je prepričan, da bo Sovjetska zveza izsilila po kratkem obdobju izsiljevanja in zafrkavanja na Finskem komunistično vlado ter si končno osvojit vso deželo. Goetebovski list »Ny Tid« je istega mnenja ter pravi, da si je pač težko predstavljati, da Moskva ne bi nadaljevala svoje izsiljevalne politike iz časov po finko-sovjetski zimski vojni.

Naloga Dimitrova na Balkanu

List »Deutsche Adria-Zeitung« objavlja v številki z dne 20. septembra t. l. tale članek:

Kakor je znano, je prispel Dimitrov čez Turčijo, kjer se je za kratek čas ustavil, v Bolgariji. Da je Stalin poslal tega svojega zaupnika, je dokaz, da kani Moskva pospraviti svoje žetev v jugovzhodnih pokrajinah. Z izvedbo te naloge je bil pooblaščen Dimitrov, ki je star balkanski strokovnjak kominterne. Kakor poročajo iz Turčije, je imel Dimitrov, preden je odpotoval iz Moskve več razgovorov s Stalinom in Molotovom in zato bo resnično, da je prišel na Balkan zares kot Stalinov zaupnik in je prinesel s seboj natančna navodila in obsežna pooblastila. Njegova naloga se bo brez dvoma raztezala tudi na sovjetizacijo drugih pokrajin in ne samo na Romunijo, Bolgarijo in druge dele Balkana.

Stalinovi načrti segajo mnogo delj, kar se dá sklepati že iz dogovorov, ki so bili sklenjeni v začetku tega leta med grškimi in bolgarskimi komunisti glede na vzpostavitev sovjetskih republik na Balkanu in o zvezi teh republik v federacijo. Ko so za te načrte zvedeli balkanski narodi, so se jim uprli, zlasti sta jih odklonili jugoslovanska in grška begetska vlada, saj se ti načrti prav nič ne ozirajo na narodne interese poednih balkanskih ljudstev.

Senca Dimitrova nad Sofijo

Razkritja o moskovski burki v Bolgariji

Beograjski dnevnik »Donauzeitung« z dne 8. septembra 1944 proučuje izpod peresa svojega dopisnika Leopolda Luxa pričujoči članek in nam odkriva ozadje sedanjih dogodkov v Bolgariji:

Senca Dimitrova je nad Sofijo. Iz zanesljivega vira sem nedavno zvedel podrobnosti o pogajanjih med Dimitrovim in bolgarsko levčarsko opozicijo, ki prikazujejo vojno napoved Sovjetske Rusije Bolgariji kot eno največjih burk v tej vojni.

Dimitrov je pred tremi tedni kot strokovnjak za podtalno gibanje na Balkanu sporočil bolgarskim komunistom Nikolaju Petkovu, dr. Nejdzevu in dr. Pešovu, da mora Sovjetska Rusija zaradi svojega nadaljnega strateškega udejstvovanja v smeri proti Dardanelom, Egejskemu in Jadranskemu morju zahtevati zasedbo vse Bolgarije in ustanovitve delavljne vlade. Levičarska opozicija je bila pozvana, naj vzame iniciativo v svoje roke in je to s tremi spomenicami tudi storila, ki jih je izročila regentskemu svetu, že prej pa jih je razglasila v javnosti, tako da je bila Bagrijanova vlada močno prizadeta.

Tudi nova vlada Muravjeva je imela stalne težave z levčarsko opozicijo. Predvsem je komunistično krilo razpuščene kmečke stranke sporočilo javnosti z razglasi in s spomenicami, da nova bolgarska vlada nikakor ni »govornica vsega ljudstva«, razen če bi sklenila zvezo s Sovjetijo, razpustila parlament in napovedala Nemčiji vojno.

Polagoma so prišle druge zahteve: da se naj ustanovi »ljudska vlada«; dalje, da se mora Bolgarija izločiti iz protikominterne zveze in zveze treh sil; da se morajo ukiniti protijudovske postavke; da se naj združijo bolgarski tolovaji z makedonskimi in da naj se vzpostavi sodelovanje s Titom. Nekateri prenapetiji so celo zahtevali odstop Filova in princa Cirila iz regentskega sveta in to zahtevo je izrazila čez nekaj dni tudi moskovska »Pravda«.

Hkrati je zastopnik podtalnih elementov, Dimitrov, sporočil bolgarski levčarski opoziciji, da se bo sovjetska vlada na vsak način udeležila anglo-ameriško-bolgarskih mirovnih razgovorov v Kajru oziroma, da bo v Moskvi priredila trovezno konferenco o Bolgariji. V trenutku, ko bi rdeča armada sodelovala v Dobrudžo, naj bi vlada Muravjeva odločno nastopila proti Nemcem. Če tega ne bi bila zmožna iz lastnih moči, pa naj bi ji k temu pomagala sovjetskoruska vojna napoved.

To je bil načrt Dimitrova. Z željo po

pogajanjih za premirje je Muravjev to že premostil. Ker je bilo radikalni levčarski opoziciji po Dimitrovu, v primeru, če bi bil Muravjev preslab, zagotovljenih več ministriških stolčkov, je treba v bodoče računati z nadaljnimi prevratnimi dogodki v Sofiji.

Dimitrov je svoje podtalno delovanje jako spretno prikril. Ob istem času, ko se je začel pogajati z bolgarsko levčarsko opozicijo, da bi zanetil upor na vzhodnem Balkanu, je ponudil metropolitu Stefanu po sovjetskem poslaniku v Sofiji Kirzanovu denarno pomoč sovjetskega poslanstva za novo zgraditev rusko-pravoslavne cerkve v Sofiji, ki je bila poškodovana pri letalskem napadu. Kirzanov je predlagal, naj bi potem prešla cerkev v varstvo sovjetskoruskega poslanstva. Kak duhovnik iz Moskve naj bi cerkev na novo posvetil, a poseben cerkven pevski zbor kakih 100 moških pevcev naj bi prišel iz Sovjetske Rusije, da bi bila posvetitev s starinskimi, pravoslavnim petjem tem bolj slaynostna.

Ta načrt je šinil v cerkvenih krogih po Sofiji ko blisk. Hkrati pa se je v komunističnih mestnih krogih zanetila druga, mnogo bolj nevarna iskra, ki se bo razplamtelja v požar državljanske vojne, če ne bo Muravjev v celoti sprejel moskovskih pogojev za premirje. Saj že zdaj nihče več ne govori o kakem zidanju sofijske cerkve.

Stockholm. Agencija Reuter je javila v sredo jutraj: »Kmalu po polnoči so prileteli nemški »V 1« izstrelki nad južno angleške grofje in nad londonsko področje. Ugotovljena je bila škoda in izgube.«

Madrid. Kakor poročajo iz New Yorka je naletel de Gaulle po svojem povratku iz Lyona in Marseille v Parizu na zelo pobito razpoloženje. Javno mnenje je zagrenjeno zaradi tega, ker na konferenci v Quebecu niso priznali Francije kot veslesile. Casopisje trdi, da je temu kriv Cordell Hull. V ostalem je položaj v Franciji še zelo nepregleden.

Zenava. »Catholic Herald« poroča, da je zavzel baltimorski in washingtonski nadškof svoje stališče k položaju, ki ga je ustvarila Moskva na Poljskem. Z vojaško jasnostjo obtožuje Sovjete, da so Poljsko nasilno podvržili. Ne glede na to, da predstavlja to moskovsko postopanje očividno roganje iz Atlantske listine, je obenem tudi udarec v obraz ameriški in britanski vladi. Poljski problem je treba izročiti v roke poštenih in častitljivih zaveznikov vlad, pri čemer je seveda vprašanje, ali take vlade sploh obstojajo.

Ena izmed stoterih žalostnih zgodb

Fara pri Kočevju.

V Fari pri Kočevju, lepem mirnem kraju, so živeli ljudje v borbi za vsakdanji kruhek, ne meneč se za svetovne probleme. Zato so bili jako rekoč popolnoma nepoučeni o komunizmu, o OF in o tolovajstvu. Zato je ta del najprej podlegel njihovim lažem.

Tako so začeli že zgodaj spomladi leta 1942. Prvi sadovi so se že pokazali, ko so komunisti izropali občinsko blagajno ter istočasno odvedli dobro učiteljico Tomažičovo. To so tudi ubili v Stružnici, ker je ljudi učila, kaj je komunizem ter jih odvracala od tega zla. Vsi komunistični sestanki so se vršili od kraja pri trg. Klariču ob navzočnosti žene Milke roj. Kafjež iz Novih Sel, ki je bila tajnica rajonskega odbora, Rauha Alojzija, Jakšiča Jožeta, čevljarja iz Banja Loke, Ozanič Matije iz Pirč, Južnič Tomaža iz Fara, Jurjevič Jurija, drž. cestarja, Vrh, itd. Slednji je bil zelo aktiven delavec vseskozi, kakor tudi njegovi trije sinovi. Po usmrtni prof. Šeškota je vse delo opravljal Klarič, katerega je vzgajal njegov brat Ivan, ki je bil že zaradi komunizma izključen iz semenišča. Zelo aktiven delavec je bil tudi Šter Ivan iz Oskrd, kakor tudi njegova žena s svojima dvema hčerkama. (Šter se je sam sodil ter se obesil v zaporu.) Njegova žena je bila plačana za delo, ki ga je vršila, in sicer zasledovati tolovajske ubežnike ter jih nato ovajati. Za to delo je prejela 5000 lir.

Že okrog 1. maja 1942 so se badoljevci iz vseh teh krajev umaknili ter se nastanili v Kočevju; tako so te kraje potem lahko zasedli tolovaji in začel se je rdeči raj. Na mitingih so govorili o skorajšnjem prihodu boljševikov v naše kraje. Govorili so, kako bodo preprečili izkrcanje Angležev in Amerikancev, ker so prav tako njihovi sovražniki kot okupator. Že se je začel obljubljeni raj: mobilizacija, revizacije, požigi, umori, ropi itd. Umorili so sledeče: učiteljico Tomažičovo, Skenderja Jakoba, mesarja, Petrina, Jurkoviča Miha, Slavski laz, ženo Godbenička Epiha, Četinskija Jožeta iz Banja Loke, Kafježa Ivana in še mnogo drugih. Pobili so pa tudi nekaj svojih ljudi, tukajšnjih domačinov, ker se niso več strinjali z njihovim delom. Te so pobili po 8. septembru, in sicer: Delač Jožeta, Marinč Draga iz Potoka, Otak Martina iz Stružnice, Rački Ivana, Lipovec N. in še več drugih. Gotovo je, da je šlo nekaj ljudi, t. j. moč in fantov, tudi prostovoljno v hribe, ker so komunisti tako ljubezno govorili. Imeli so tudi več podpornikov, ki so jih stalno podpirali z lepimi zneski. A kaj kmalu so se naveličali tako oni v hribih kakor tudi oni, ki so jih podpirali, to pa takoj, ko so videli, kam vse to pelje. Začeli so se vračati domov ozir. v bližino doma, kajti bali so se Savojevcev, ki so se večkrat pojavili. Tako so se skrivali nad eno leto. Tudi najboljši njihovi somišljeniki in podpiralci so spredelili in se oddaljvali od njih. Nekaj njihov bivši simpatizer pripoveduje takole: »Doma sem iz Potoka pri Fari. Ko se je tolovajstvo začelo, smo bili kar skoraj vsi zanje. Kaj hočete, ko so pa tako privlačno govorili, a mi nismo imeli niti pojma, kaj je komunizem in OF. Tako smo oddaljeni od vseh večjih krajev, da so nas lahko nalagali, kar so hoteli. Kmalu smo jih spoznali. Rečem vam, sedaj jih nimajo niti 5%. Kakor sem že omenil, sem bil svojčas zanje in glejte, kaj so mi napravili: prišli so mi »revizirali« samo sedemkrat. Pobrali so mi vse. Glejte, tu imam potrdilo o revizicijah. Eno potrdilo se glasi:

X. U. B. 18. divizija

Potrdilo

o izvršeni reviziciji pri Bukovac Matija, Potok št. 20, dne 13. XII. 1943.

16 kg ovsu, 20 kg ližola, 4 klubase, 2 kg suhega mesa, 50 kg koruzne moke, 115 kg krompirja, 1 zimsko suknjo, 3 srajce, 1 par čevljev, boks za en par nizkih čevljev, 3 pare podplatov.

Revizicija izvršena po kazni radi skrivanja 3 sinov pred mobilizacijo. — S tem se prepoveduje vsaka nadaljnja revizicija katere koli edine.

Na položaju, 13. XII. 1943.

Intendant: Murat.

A že kmalu pride zopet drugi, tretji itd. Vsakih par dni so revizirali vse od kraja. Pokazal sem to potrdilo in opom-

GOSPODARSTVO

Hrvatska akademska mladina na delu. V okvirju letošnje vojne mobilizacije hrvatske mladine je okoli 1000 hrvatskih akademikov, med njimi 300 iz Zagreba, zaposlenih v kmetijstvu, deloma pa tudi v industriji.

Hrvatski bankovci za 5000 kun. Hrvatska državna banka je z dnem 5. septembra letos začela dajati v obtok bankovce po 5000 kun druge izdaje, ki nosijo datum 1. septembra 1943.

Nemški davčni dohodki. — Celotni davčni dohodki Nemčije, ki so znašali v preteklem letu 35 milijard RM, bodo znašali predvidoma po ocenitvi tuk. finančnih krogov z ozirom na izvedeno poenostavljenje spričo totalne mobilizacije ravno toliko kot je bilo preračunano ter se ne bodo zmanjšali.

Letina v zgornji Italiji. Zgornjeitalijanska koruzna letina odgovarja v splošnem visokim pričakovanjem. Tu di riževa letina obljublja dobro. Kopanje krompirja v splošnem jako dobro napreduje, posebno tam se je izkazala dobra krompirjeva letina, kjer so kmetje posadili nemško seme. Stanje je jako zadovoljivo.

Grški bankovci za 5 milij. draham. Grška vlada je dala Narodni banki dovoljenje, da sme izdati bankovce po 5 milij. draham, dočim je šele nedavno dobila dovoljenje za izdajo bankovcev po 1 milij. draham.

bo spodaj, tolovaj pa reče: To potrdilo si lahko zatakneš za klopek!

Dne 7. 7. 1944 je prišel k meni nek tolovaj ter prinesel listek, na katerem je bilo napisano, da mi sporoče od kom. mesta iz Ribnice, s podpisom kom. Grčarja, da sporočim svojim 3 sinovom, da se morajo tekom treh dni zglasiti v tolovajski komandi za vstop v njihovo vojsko, sicer bo po 9. 7. 44 pripadala vsa premoščina in nepremičnina komunistični vojski. Dne 9. 7. sporoče, po vaškem terencu, da mi rok podaljšajo do 15. 7., a že 12. 7. ob 3 popoldne pride 10 tolovajev ter postavijo strojnico pred hišo. Sporoče mi, da moram biti v pol ure pripravljen za odhod. S seboj smem vzeti perilo samo za enkrat. Odpeljali so mene, hčerko in ženo, nas naložili na voz in peljali do Morave, od tu naprej v Kočevje sem moral iti peš. Enak poziv so prejeli še druge družine in bodo najbrž prišli kmalu za nami. Star sem 67 let, vse življenje sem pridno delal, kakor tudi moja žena in otroci, sedaj sem pa moral vse pustiti tem lopovom.

Res sem vse pustil, kar sem si v polnih 40 letih skupaj spravil, in odšel brez vsega, toda rečem vam odkrito: vesel sem, da sem vsaj prišel živ v Kočevje. Tako živeti kot se živi tam dol pri nas, je hudo. Vedno v strahu, kdaj pridejo po nas in nas ustrelje ali pa odženejo kam daleč na prisilno delo.

Iz Gorice

Duhovniške vesti. Dosedanji župnik v Standrežu pri Gorici g. prof. dr. Alfonz Cuk se je odpovedal svoji župniji, ker je preobložen z delom. Na njegovo mesto je imenovan g. Artur Zalelet, večletni upravitelj v Vojšnici in Kostonjci na Krasu. Za Vojšnico bo odšel skrbel župnik v Temenici g. Eferm Mozetič, Kostonjeco bo opravljal pa opakiški gospod Vinko Crnigoj.

Novi fašistični komisar. Za zveznega komisarja v Gorici je bil imenovan odvetnik Herman Simonetti, ki je bil prej politični tajnik v Vidmu. Prejšnji gorški zvezni komisar Franco Fattorelli je dobil drugo delo.

Sirene ne bodo več tulile vsak dan ob desetih dopoldne, temveč zvečer ob začetku zatemnitve. To je odredil gorški prefekt. Ukrep se nam zdi zelo pameten in umešen.

Grmovje, koruzo in sončnice morajo do 20. septembra poraziti in izrvatiti vsi posestniki zemljišč ob cestah, ki vodijo iz Gorice v Sv. Lucijo, Ajdovščino, Dornberg, Gradiško in Videm. Isto velja za dele železniške proge proti Vidmu, Zagraju, Dornbergu in Stanjelu. Vse te in podobne visoke rastline, v katerih bi se lahko kdo skrival, morajo biti iztrebljene v širini 200 m na vsaki strani.

Prijeta tatinska družba. Neka videmska trdka je imela svoje skladišče na robu mesta. V juliju je obvestila lastnica skladišča trdko, da je neko noč prišlo 30 oboroženih mož in skladišče skoraj popolnoma izropalo, vse blago, zabit v 52 zabojih, je bilo odneseno. Policiji se je vsa zadeva zdela sunljiva in jo je vneto zasledovala. Končno se ji je le posrečilo voz razmotati in razkriti dobro organizirano tatinsko družbo. Najemodajalka je bila v zvezi z 10 mladeniči, katerim je omogočila dostop v skladišče. Zato je dobila šestino od izkupička prodanega blaga. Policiji je uspelo aretirati tatove in njihove pomočnike. Vrednost ukradenega blaga se ceni na 1 milijon lir.

Zaklonišča bodo zastržena. Izkazala se je potreba, da so javna zaklonišča in zakloniščni rovi stalno zastržena. Prefekt je zato odredil, da se v ta namen osnujejo posebne čete, ki bodo že v kratkem začele s stražno službo.

SPORT

V nedeljo II. kolo

V nedeljo bodo domači nogometaši odigrali II. kolo turnirskih borb, pri katerih gre predvsem za 25 darovanih tog. V drugem kolu se bosta dva srečanja končala tako, kakor je pričakovati. Gre za tekmi med Istokom in Videm, pri kateri bo Istok zagotovo opravil obe piki. Še ma bo pa središa za šim boljše razliko v golih. Prav tako bo tudi Mladica odpravila svojega nasprotnika s Vlač, ki gotovo ne bo nudil sodostnega odpora in prikrajšal Mladico za točko ali dva. Med najzanimivejšimi srečanji bo pa gotovo tretja tekma med Hermesom in Ljubljano. Ljubljana bo hotela še naprej obdržati vodilno mesto v ljubljanskem nogometu in si tega naslova tudi pri naslednjem srečanju ne bo pustila odvzeti. Hermes ji bo gotovo nudil odpor, kakršnega smo nudili v našem mestu proti Ljubljani le en. Vsa doedanja srečanja med obema so bila v znamenju lepe in napete borbe in takšna bo tudi nedeljska tekma. Vse tekme, razpored navajamo spodaj, bodo odigrane na stadionu Hermesa v Siskli, to pa le, če ne bo deževalo. Če bo deževalo tudi le samo dopoldne, bodo tekme na Ljubljani.

Razpored nedeljskih tekem:

Juniorji: ob 9.00: Istok : Hermes, ob 10.00: Korotan : Vlač, ob 11.00: Ljubljana : Zabjak, seniorji: ob 14.00: Istok : Vlač, ob 15.00: Mladica : Zabjak, ob 17.00: Ljubljana : Hermes.

Prijatelji nogometa, v nedeljo vsi na Hermesov stadion!

Iz zbora nogometnih sodnikov. Za nedeljske tekme delegiram naslednje sr. sodnike: Hermes : Istok mladine Hermes ob 9: Dorčec Korotan : Vlač mladine Hermes ob 10: Safonik : Ljubljana : Zabjak mladine Hermes ob 11: Safonik : Istok : Vlač Hermes ob 14: Dolinar : Mladica : Zabjak Hermes ob 15: Safonik in Ljubljana : Hermes ob 17: Kos Hinko. — Sodniki se opozarjajo, da presamejo od moštov postavbe moštov ter da prodajo poročila o tekmi v ponedeljek ob 18 pri Staniču na seji odbora za delegiranje tekem. — Poverjenik.

Vsi ljudje si žele čimprej rešitve. Veliko bi jih tudi pristopilo k vam, če bi prišli tja dol, kaj se vedno se skrivajo domačini in čakajo rešitve.

Tako dela osvobodilna fronta povsod, kakor pogledamo. In sve to gorje povzroča le majhna skupina propadlih ljudi domaćinov. Zadržje čase pa se prav šopiri znani kočevski tolovaj dr. Anton Hofvar. Ljudem pripoveduje, da za vsako ceno bo najpozneje do 15. septembra on in komunistična vojska v Kočevju. Jamči s svojo glavo. Če ne bo tako se bo pa ustrelil.

V Potoku, na mojem domu, imajo tolovaji sedaj komunistični tečaj, ki ga vodi sinček Kafježa Miškota iz Kočevja.

V začetku septembra so zopet izgnali tolovaji naslednje družine iz Kostela:

1. Segulo Ivana iz Vrha št. 11, njegovo ženo Uršo ter hčeri Marijo in Lojzko.
2. Zagar Katarino iz Banje Loke in hčerko Mileno. Moža Andreja so odgnali neznanu kam.
3. Zdravičeve iz Banje Loke, mater in hčer.
4. Julškovo mater, 78 let staro in njeno hčer.
5. Štamfljevo ženo in otročička starega eno leto.

2. septembra so zaprli župnika gosp. Stareta, naslednji dan je še enkrat maševal v naši farni cerkvi, pod stražo oboroženih tolovajev, potem so ga pa odgnali neznanu kam. Izropali so mu vsa.

Iz Trsta

Maša zadušnica za žrtve zadnjega letalskega napada 10. septembra bo v sredo ob 7.30 v cerkvi sv. Justa.

Kršitev zatemnitvenih predpisov. Ker so kršili zatemnitvene predpise, so bili kaznovani z odvzemanjem električnega toka za dobo 10 dni Fulvij Benedetti, Borzini trg 12; Natalina Staffin, Mazzinijeva 17 in Emanuel Turk, Goldonijev trg 5. Istočasno so bili naznanjeni sodnim oblastem kot kršilci zakonov.

Ureditve tramvajskega prometa. Od 13. septembra pa dokler ne bo zadostnega električnega toka, bodo tramvaji na program 1, 2, 3, 5, 6, 11 in filovija B vozili le od 6 do 8.30 od 12 do 15 in od 18 do 20.

Prijazen zaročenec. 20-letna Italija Erol je na cesti srečala svojega zaročence, 21-letnega Carla Chellija, ki jo je iz neznanega vzroka začel oštevati. Po nekaj minutah je izvelkel žepni nožiček in razrezal v levo lice svoje zaročence globoko rano. Dekle so nato prenesli v bolnišnico.

Norec povzročil paniko. V sredo so po končanem alarmu prihajali ljudje iz galerijskega zaklonišča Sv. Vida. Nek moški je sedel v avtomobil, s katerim navadno vozijo časopis »Piccolo« in vozil z njim po galeriji Sandrinelli, nakar je zavozil v galerijo sv. Vida, iz katere so še vedno prihajali ljudje. Izgubil je oblast nad krmilom in začel voziti sem in tja med ljudmi ter se končno ustavil, ko se je zaletel v meko ograjo. Pri vsem tem je ranil 19 oseb in ko je prišel na kraj nesreče rešilni avtomobil, so nudili reševalci ranjenim prvo pomoč. K sreči ni bil nihče smrtno ranjen, dobilo pa je hujše poškodbe osem oseb, medtem ko so ostali dobili le lažje poškodbe. Krivca vse te nesreče so odpejali in pri zaslišanju spoznali, da je norec.

Na cesti je ukradla živilske makaznice. Gospa Marjeta Quintavašle je stala na trgu Vico s svojimi 3 letnimi sinčkom. K njej je stopila neznanica in jo prosila za časopis, ki ga je gospa držala v roki. Ta ji je ljubezno ponudila časopis, medtem pa je neznanica potegnula iz njene roke zavoj, v katerem je bilo sedem živilskih makaznic. Gospe ni preostalo drugega kot da je javila to tatvino policiji, ki pa je tatvici brez prišla na sled, ko je hotela prodati živilske makaznice. Bila je to 29 letna Marija Ermani, ki je bila naznanjena sodnim oblastim.

Sivalne stroje so odnesli. V noči od 5. na 6. avgust so neznanci vionikli vdrti v šivalnico v Pascojčevi ulici 3 in odnesli 4 šivalne stroje znamke »Singer«. Lastnica Julija Cossetto, roj. Bradič je izjavila, da je oškodovana za 140.000 lir, kar ni krijo z zavarovanjem.

Zakaj bodo rabili tuzovi barvo? Koence minuloga meseca je ruvateelj turidne R. L. A. Ruggero Cantoni odšel na poslovno potovanje za 20 dni. Njegovo odsotnost so izrabili tatovi, ki so vdrti v skladišče trdkice, ki je na dvorišču hiše št. 3 ulica Traversale in odnesli 30 loncev bele barve za čevl ed katerih vsak je tehtal 25 kg. Ko se je ruvateelj vrnil, je opazil tatvino in izjavil, da je s tem trdkica oškodovana za 20.000 lir.

Razne nesreče. Z drevesa je padel 13 letni Gvido Grimani, ki si je poškodoval desni kololec in zlomil roko. — 31 letni kolar Gvido Gerofini je padel pri delu z odra in dobil rano na glavi ter pretres možganov. — 33 letno kmetico Josipino Babudri je podrl voz, v katerega je bila vprežena krava in je dobila pri tem rane po kolenih in si zlomila nogo. — Ko je 18 letna Mina Cesellini prizgala kuhaliak na špirtični cesti, ko je bušil plamen vanjo, dobila opekline po vratu in rokah. — Anđeli Pietiš je na vlakcu zašla roka za vrata, ki jih je nekdo zaprl in ji je zmečkal prste. — 5 letni Fabio Rolza se je doma igral in padel ter se ranil na glavi. Vsi ponesrečenci se zdravijo v tržaski bolnišnici.

Prijava vodnjakov. Ker bi v primeru poškodbe vodovoda mesto ostalo brez vode, je tržaski prefekt izdal naslednjo odredbo: Vsi lastniki vodnjakov v mestu in v predmestju morajo prijavitelj vodnjake, če jih uporabljajo ali ne, policijski stražniki njihovega okraja do 23. t. m. v prijavi mora biti navedeno ime, priimek in stanovanje lastnika, premer in globina vodnjaka od površine zemlje ter višina vode v vodnjaku.

Prometne nesreče. V galeriji sv. V. da je tramvajski voz podrl 9 letno Ado Dapas. Dobila je hude poškodbe po glavi in po telesu ter je njeno stanje zelo nevarno. — Neroden kolezar je podrl 5 letno Silvo Ferletti, ki je pri padcu dobila poškodbe na glavi.

Vsak dan novi begunci iz rdečega raja

Iz Kočevja, Ribnice, Grosuplja in Novega mesta prihajajo neprestano nova poročila o ubogih slovenskih družinah, ki so jih komunisti napodili z njihovih domov. Tako je v Novem mestu že nad 2000 takih beguncev. Novo mesto jih že skoro ne more več sprejeti, ker ni prostora in hrane. Iz Velikih Laščah poročajo, da je v Velikih Laščah in v Kočevju nad 1500 beguncev. Tudi v Grosuplje prihajajo vedno nove družine. Zadnje dni prihajajo begunci tudi z Blok in okolice. Ti so deloma že prišli v Velike Lašče, mnogo pa jih je še na potu.

V ponedeljek 11. septembra je prišlo v Velike Lašče na voze preko 40 izgnancev, ki so jih komunisti izgnali iz občine Sela Semberk. V Velikih Laščah so se begunci nekoliko pokrepčali in nato nadaljevali svojo žalostno pot v Grosuplje. V sredo pa je prišlo 50 beguncev iz Cerkanca, z Blok in St. Vida. Po večini so to žene, nekaj je prav starih moških, ostali so otroci in dojenčki. Komunisti so jih nasilno izgnali v noči od torke na sredo ob 1 ponoči. V petih minutah so se morali napraviti in zapustiti svoje domove. Preden so odšli, so jih ko-

munisti še temeljito preiskali, da ne bi kdo na skrivaj odnesel kakšnih dragocenosti. Pobrali so jim vse denar, ure, verižice, sploh vse, kar je bilo kaj vrednega. Nato so jih nekaj kilometrov daleč spremijali, da se ne bi mogel kdo vrniti. Zagrozili so jim, če koga najdejo blizu doma, da ga bodo takoj ustrelili.

Da se bo beda nesrečnih slovenskih družin vsaj nekoliko olajšala, bo treba širokopoteznih in velikih dobrotelinskih akcij. Toda če nečemo, da bo vs slovenski narod zaradi komunističnega divjanja prišel na beraško palico, bo treba komuniste prijeti tam, kjer so zares občutljivi: isti postopek, naj velja za komunistične družine na našem ozemlju. Če se komunisti ne pomislijo v enem dnevu potisniti nekaj sto Slovencev beraško palico v roke, zakaj ne bi mi bedo poštenih in nedolžnih Slovencev olajšali s tem, da jim pomagamo iz imovine pravih povzročiteljev njihovega gorja, organizatorjev in podpornikov komunistične OF, ki še vedno sede na varnem v Ljubljani, Novem mestu in drugod in uživajo dobroto mirnega in urejenega življenja.

Dogodki in novice današnjega dne

NOVI GROBOVI

† Jernej Klincec, župn. upravitelj. Včeraj, 21. sept. 1944, zjutraj je umrl v Ljubljani župn. upravitelj v pok. in zlatomašnik Jernej Klincec. Pokojnik je bil rojen dne 31. avgusta 1867 na Vahah pri Litiji in bil v mašnika posvečen dne 9. julija 1893. Bil je najprej član frančiškanskega reda in je služboval v Brezicah, Novem mestu in Nazarju, kot svetni duhovnik pa je bil 38 let upravitelj župnije Javor pod Ljubljano. Tam je zidal novo lepo župnijsko cerkev sv. Ane in bil dolga leta učitelj na ondnotni zasilni šoli. Veliko bridkosti mu je prizadejala znana »javorska aferca«, ko mu je bila ubita župniška gospodinja in se je v časopisju namigavalo nanj, kot storilca. Kot upokojenec se je leta 1941. preselil v Stično, kjer je obhajal lani svojo zlato mašo. Naj počiva v miru! — Njegovo truplo leži v mrtvašnici Zavetišta sv. Jožefa v Ljubljani, od koder bo prenešeno v soboto zjutraj ob 8 v ondnotno kapelo, kjer bo slovesni rekvijem. Pogreb pa bo z Zal, kapela sv. Petra, v soboto popoldne ob pol treh.

ZGODOVINSKI PABERKI

22. kimovea

1547. leta se je rodil v Balingenu na Württenberskem Nikodemus Frischlin, filolog, humanist in šolnik. Ze 21 leten je bil profesor poezije in zgodovine v Tübingenu. Tu so ga zaradi uspehov, ki jih je imel pri učenju, in njegovega ostrega jezika zasovražili stanovski tovariši in je zapustil mesto. Na stuttgartskem dvoru se je prav tako onemogočil zaradi preostrih kritik in prišel l. 1582. v Ljubljano za rektorja. Bil je v Ljubljani le kratko dobo in se zopet vrnil v Tübingen, kjer so ga kmalu zaprli. Na poizkušnem begu se je ubil l. 1590.

Bil je pomemben znanstvenik. Zavrzel je staro metodo poučevanja latinskega in grškega jezika in poučeval samo potom klasikov. Napisal je novo latinsko slovnico. Poleg pesmi in tragedij so zlasti znane njegove komedije. Pisal je samo v latinščini. Nemiren humanističen značaj, brezmejen v kritiki in obsojanju tedanjega življenja, mu je prinesel prezgodnjo smrt.

1575. leta je v bitki pri Budačkem padel Herbert Turjaški. Bil je najstarejši sin Trojana Turjaškega. Ze kmalu so se je v bojih proti Turkom odlikoval in ga je cesar postavil za kapitana v Senju. V tej izpostavljeni trdnjavi je večkrat odbil turške navale. Zato je bil postavljen za poveljnika enega odseka Vojne krajine, kjer je bil poveljnik Lenkovci. Po njegovi smrti je na predlog stanov opravljal službo kranjskega deželnega glavarja in poveljnika Vojne krajine. Ko je bil na zboru notranje avstrijskih dežel v Gradcu, je izvedel za priprave Ferhad paše, ki je nameraval pohod proti zapadu. V štirih dneh je prijel pri svojih četah in sklical sestane k vojaških poveljnikov v Budačkem. Ferhad paša je po ogleduhih doznal, da ima Herbert na razpolago le malo vojakov in je nenadoma napadel slabo utrjeno trdnjavo. Po kratkem boju so Turki uničili malo posadko. Herberta in njegovega sina Vuka so pobili. Ferhad paša je 9. decembra praznoval v Carigradu slaven obhod, kjer so nosili v sprevodu tudi nagačene glave padlih junakov. Pozneje sta bili glavi obeh Turjačanov odkupljeni. Za odkupnino je Ferhad sezidal v Banjaluki znamenito džamijo Ferhadijev.

1793. leta so v Franciji uvedli republikanski koledar. Leto se začelna z jensenskim enakonočjem opolnoči in je razdeljeno na 12 mesecev po 30 dni, ostalih 5 oziroma 6 dni so dodali na koncu leta. Vsak teh dni je imel svoje ime. Mesece so imenovali po značilnih vremenskih prilikah, n. pr. čas od 21. dec. do 21. jan. je bil mesec Nivoše — snežni mesec. Namesto tednov so imeli 3 dekade v mesecu, vsak dan je imel svoje ime po številkah. Ta koledar so odpravili s senatovnim dekretom 9. septembra 1805 ter so z Novim letom zopet prevzeli gregorjanski koledar.

1862. leta je predsednik Zedinjenih držav Abraham Lincoln v tkzv. sečijski vojni med severnimi in južnimi državami izdal proglas, s katerim odpravlja s 1. januarjem 1863. leta suženstvo.

Telesna nakaza duše ne kazi, dušna lepota je dika tudi telesu.

(Seneka.)

Koledar
Petek, 22. kimovea: Kvatre; Tomaž Vila, novaki, škof; Digma, devica in mučenica. Sobota, 23. kimovea: Kvatre; Linna, papo in mučenec; Keantipa, sveta žena; Sozilj, mučenec.

Kino Matica

»Kite dolžnosti« ob 16 in 19.

Kino Union

»V senel gorah« ob 16 in 19.15.

Kino Sloga

»Moj ljubi Avguštin« ob 16 in 19.

Lekarniška služba
Nočno službo imajo lekarnarje: mr. Sušnik, Marija trg 5; mr. Den, Gosposvetaka cesta 4, in mr. Bohinec, d. Rimska cesta 21.

Prijatelju Jožetu Gregoriču v spomin

Pod ruševinami ženske bolnišnice si našel z mnogimi drugimi, ki so se tja zatekli sicer naglo ali zato toliko groznejšo smrt. Vsa gmota kamenja se je zrušila na vas in vas dobesedno zmečkala. Ves teden so potem odkopavali ruševine, da so vas našli in šele v ponedeljek dne 8. oktobra ob 5 popoldne je bil tvoj pogreb. V kamenje si bil zarusen, a še grob te je sprejel v svoj kamniti objam, kot nekak simbol tvojega tihega dela in stvarjanja na polju umetnostne zgodovine. Tiho, sem dejal, si delal v svojem svjetovju pomočnika konzervatorja za Dolenjsko v Novem mestu, tako tiho, da ti mnogi meščani sploh poznali niso. Tiho, a s toliko večjo požrtvovalnostjo si delal za svojo farno cerkev za tvoj tako priljubljeni kapitelj, od katerega si se vselej, kadar si odhajal v Ljubljano ali kam drugam, tako težko ločil, in katerega si prvega in z velikim veseljem vedno pozdravil, kadar si s potovanja ali študija prispel v Novo mesto. Sele, ko so izpod tvoje peresa izšli v časopisu nekateri članki v katerih si Novomeščanom in vsemu svetu razkazoval lepoto kapiteljske cerkve, ki vas starodavna in častiljiva stoji na najlepši točki Novega mesta, in o kateri so doslej Novomeščani vedeli kaj malo, so tudi oni prislunili tvoji besedi in se vprašali: »kdo je ta, ki nam to pripoveduje?« Gubo za gubo si marljivo odgrinjal s kapiteljske cerkve tajinstveni pajčolan, ki jo je zagrinjal dolga stoletja, in ki jo bo delno še zagrinjal, kajti kdo ve ali je še kje kdo, ki se bo s tako ljubeznijo zavzel za raziskovanje kapiteljske cerkve, kot ti, ki si bil Novomeščan in kot tak tako tesno spojen prav s kapiteljsko cerkvo. Nisi se s svojim delom ponašal, nisi o njem govoril. Zbiral si, študiral in primerjal in na podlagi raznih odkritij dognal marsikaj, kar je celo velikim zgodovinarjem, kakor Vrhovcu delalo preglavice. V knjigi, ki si jo nameraval o kapiteljski cerkvi in kapitlju napisati, bi bili izvedeli marsikaj, o čemer se nam do danes niti sanjalo ni o kapitlju. Po tvoji zaslugi je danes kapiteljska cerkev taka kot je, po tvoji zaslugi je ob prezbiteriju izvršena odlična drenaža, ki bo obvarovala cerkevno kriptno in cerkev samo propadanja, bil si že na delu, za ureditev osušenega kripte, delno so bili že izvršeni načrti za nov kriptni oltar, pravkar smo bili pred tem, da se uredi tudi zunanja plat cerkve oz. cerkvenega prostora, da bi bil pogled na cerkev res nekaj edinstvenega. Tudi finančna sredstva so bila takorekoč že zajamčena, bili smo pred sijajno ureditvijo novega vhoda v zakristijo in s tem odkritja starega vhoda v kripto, stali smo pred ureditvijo krasnega lapidarija, za katerega si že deloma zbral potreben material, spominkov cerkvene umetnosti in jih shranil v kapitlju, in Bog sam ve koliko načrtov je še lebdelo v tvoji glavi, — toda v vse to tvoje plodovito snovanje, katero zapada danes pozabi, je posegla smrt in ti pretrgala življenjsko nit v najlepših letih. Vse tvoje delo je zastalo, obstalo za bogve koliko časa... Ko si bil pokopan, so bili vsi ti prijatelji razkopani. Ob pokopu smo bili — samo trije. Samo trije smo mogli k tvoji prezgodnji

Za nesrečne Borovničane

Za oškodovance od bombnih napadov v Borovnici so darovali: tvrdka Hribar Dragotin 10.000 lir, tvrdka Krisper 3000 lir, tvrdka Zalca & Comp. 1000 lir.

Za informacije glede »Socialne pomoči« kličite: 82-92 in 39-011 Prostori »Socialne pomoči« so na Gosposvetki cesti št. 2/I. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Socialna pomoč — ček, račun 16.580«!

Obvestila Preveda

Prodaja mesa
Potrošniki prejmejo v soboto, 23. t. m. po 19 dkg govedine na odrezek št. 2 in 3. Sept. septembrske živilske nakaznice, izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Prodaja drobovine
V petek, 22. t. m., dobijo delavci pri največjih delih na dodatno septembrsko živilske nakaznice s pretiskanimi rumenimi črtami na odrezek št. NTD 18, izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani 15-45 dkg drobovine v razmerju: 15 dkg jeter, arec ali 30 dkg vampov, govedjih gobcev, ledvice ali pa 45 dkg pljuč. Drobovine bo prodajal mesar Cernivec Stanke na mesarski stojnici, Pogačarjev trg, od 8-12.

Delitev dodatnega obroka maščob za bolnike in delavce
Zaseko deli med drugimi tudi Kačar, Vodnikova cesta 87.

Razdeljevanje krompirja
Potrošniki v mestu Ljubljani dobijo od 21. t. m. dalje po 3 kg krompirja na odrezke št. 19 in 20 krompirjeve nakaznice pri naslednjih tvrdkah: I. delavsko konsumno društvo, Marinka (Smartinskih cesta). Nabavljiva zdravga železnikarjev, Nabavljiva zdravga državnih uslužbenec (Vodnikov trg), Oven (Hrenova 19) in Stular (Dunajska c.). Potrošnike, ki bi pri tej pošiljki ne dobili krompirja, opozarjamo, da ga bodo dobili pri naslednjih pošiljkah, kar bo sproti javljeno v časopisih.

Solske vesti

Zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani, Dolenjska c. 23, bo vpisoval gojenke za bodočo šolsko leto dne 25. in 29. septembra od 9-12.

Na II. ženski realni gimnaziji v Ljubljani bo vpisovanje za šolsko leto 1944-45 v Trgovskem domu v Gregoričevi ulici, in sicer: 2. oktobra za I. in II. razred, 3. oktobra za III. in IV. razred in 4. oktobra za V.-VIII. razred. Vpisovanje učenk z drugih zavodov bo 3. oktobra dopoldne v ravnateljevi pisarni v Trgovski akademiji III. nadst. Natanko navodila so razvidna na razpisni deski v poslojpu Trgovske akademije, I. nadst. Vpisovanje traja vsakikrat od 8-10 oz. za I. razred tudi od 15-17.

IV. deška ljudska šola v Ljubljani
Prve naznanja vsem staršem, da bo 29. septembra od 8-11 vpisovanje za tiste učence, ki se še niso vpisali v šolo. V prvi razred naj vpišejo deške, ki bodo do konca leta izpolnili 6 let. Pričetek šolskega leta bo v ponedeljek, 2. oktobra, a sv. mašo ob 8 v cerkvi sv. Jakoba. Reden pouk bo v torek, 3. oktobra. Tisti starši, ki stanujejo izven bloka, so dolžni preskrbeti otrokom propustnice.

Licejska (II.) dekliška ljudska šola v Ljubljani. Naknadno vpisovanje za vse razrede se vrši 25. in 26. septembra vsakikrat od 8-10 v zavodu Notre Dame na Marmontovi ulici 24 blizu tobačne tovarne. Začetna sv. maša bo 2. oktobra ob 8 v Vajeniškem domu v Kersnikovi ulici, 3. oktobra pa se prične redni pouk.

gomili, samo trije smo ti mogli vreči kepo prsti na rakev, kjer je počivalo tvoje raztrgano telo, samo trije smo poleg tvoje dobre stare mame jokaje molili ob tvojem odprtem grobu za tvojo plemenito dušo, katere marsikdo ni poznal ne razumel, med tem, ko je tvoj dober prijatelj gospod vikar Janko Oblak, opravil pogrebni obred. Na tvoj grob do danes ni mogla niti ona, kateri si v življenju pomenil vse... Danes ob tej težki obletnici se te spominjamo vsi tvoji prijatelji, zlasti še pevec kapiteljskega cerkvenega pevskega zbora, in pošiljamo vroče molitve v nebo za pokoj tvoje duše. A najbolj se te spominjam jaz, ki si mi bil res najboljši prijatelj... Počivaj mirno v razbičani a zato stokrat blagoslovljeni zemlji slovenski!

Polde.

Drobne novice

Možje in fantje! — Napolnimo danes, v petek, ob 19 stolnicu, kjer bomo molili molitveno uro za blagor naroda in domovine. Vsakdo izmed nas se zaveda, da je taka molitev prav danes najbolj potrebna. Zato pa pridite v čim večjem številu. Knjižnice dobite v cerkvi oziroma jih prinesite s seboj, če jih že imate. — V tej zvezi omenjamo, da vozi cestna železnica ob 18.15 od Figovca v vse smeri, razen k Sv. Križu.

V počastitev spomina blagopokojnega g. Izidorja Ostana je darovala rodbina Antona Koritnika 200 lir, nameščeni cestnega nadzorstva pa v počastitev spomina blagopok. g. Franca Sveika 468 lir za »Društvo elefih«. Odbor so plemeniti darovalcem najtopleje zahvaljuje.

Duhovne vaje za duhovnike. Za tečaj, ki se prične 25. septembra, je še nekaj mest na razpolago. Zadnji tečaj se vrši od 2.-6. oktobra. Prijave v smislu škofijskega lista od 15. maja str. 44 se še sprejemajo, dokler bo prostor. — Vodstvo.

Radio Ljubljana bo otvoril avto. I. simfoniji koncert 25. septembra z Beethovno uverturo »Coriolan«. Skladatelj je zložil uverturo k istoimenski žalostni, ki jo je spenil pesnik Joseph Ritter von Collin. Ze v prvih uporno zvenelih in krepko odrezanih akordnih avokih karakterizira Beethoven Coriolana, ponosnega rimskega patriarha, ki se bori kot izgnanec proti svojemu lastnemu rojstnemu mestu. Neuklonljiv odpor in neslomljiva volja nam svenita iz prvega dela uverture. Nato pa, kot bi se pojavil opominjalno notraju glas, ki govori v trdo prekaljenih prsih junaka. 8 čudovito prodornostjo govori Beethoven v tem jeziku človečnosti, ki se bori z upornimi občutji in zmaga. Uvertura izven v plemeniti, na smrt pripravljeni odpočeli. Kot drugo delo večera bo pomnoženi radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanca izvedel II. simfonijo v h-molu Aleksandra Borodina, simfonija izšarevaajočega življenjskega pritrjevanja, himno širnim od sone obsevanim poljanom, ki so Borodina domovina. Od 1869 do 1876 — torej 7 let — je Borodin pripravil to delo, vendar velja zanj v popolnem pomenu pregovor: »Dobro delo potrebuje časa«, kar predstavlja višek Borodinove umetniške stvaritve. Za koncert, ki se bo vrši točno ob 19 v veliki unionski dvorani, so vstopnice na razpolago v knjigarni »Glasbene Matice«.

Codex iuris canonici

Zakonik cerkvenega prava

Prevedel in z novimi odloki priredil dr. Alojzij Odar.

XXXII. — 1054 strani. Vezana lir 250.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofijo 5 — Miklošičeva c. 5

Frančiškanski oder priredi v nedeljo, 24. t. m., ob 17 igro s petjem »Pavelčkova piščalka«. Pripeljite svoje malčke! Vstopnice v prodajalji v trgovini Sfiligolj, Frančiškanska ulica.

»Pepelke« so imenuje mladinska igra s petjem, katero bodo otroci zadnjič ponovili v nedeljo, 24. t. m., ob 17 v Rokodelskem domu. Prosimo, da si preskrbite vstopnice v prodajalji, ki bo na dan predstave od 10-12 v pisarni, Petrankova 12-I., da ne bo prevlekle zakasnitve predstave.

Pravočasno obveščanje glavne gasilske postaje o požarih. Zadnje čase se ponovno dogaja, da je glavna gasilska postaja o izbruhu požara zelo pozno obveščena. Zato se opozarjajo vsi hišni posestniki in stanovalci, naj se v lastnem interesu informirajo, kje je najbližji telefon, da zamorejo čimprej obvestiti gasilsko postajo (tel. št. 22-23). Pri telefonskih sporočilih naj se tudi točno in jasno navede kraj in vrsto požara, torej kje in kaj gori. Takoj nato se naj tudi obvesti pristojna policijska strážnica: Ker ima vsaka hiša hišnega starešina in osebo za protiletalsko zaščito, naj prevzamejo ti akrb za takojšnjo obveščitev gasilske postaje o izbruhu požara. Ker prihajajo večje požare tudi stalni opazovalci na vavišnejših mestih, se opozarja občinstvo, da je še vedno v veljavi uredba, da se mora v izogib kazni prijavljati gasilski postaji in policijski strážnici tudi vsake sežiganje odpadkov na vrtovih, kar se zlasti dogaja v sedanjem jenskem času.

Frančiškanski oder

Nedelja, 24. septembra, ob 17: »Pavelčkova piščalka«.

Od 17. septembra dalje do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zatemnitvi od 20 do 6

KUPITE - BERITE!

Narod naš umreti noče: 5 L

Kaj torej? 4 L

Na svoji zemlji svoj gospod 4 L

TURJAK

7 lir

KULTURNI OBZORNİK

Nov izvirni roman

Fr. Novšak: »Globoko jezero«

Roman. Založba knjigarna Turk. Natisnila Zadrúzna tiskarna. V Ljubljani 1944.

Ko smo slišali, da pisatelj Dečkov in Hudobnih angelov pripravila novo knjižno delo, smo si takoj mislili, da bo mogoče zopet brati kak skrajno realistični roman o sodobni mladini iz tega ali onega internata. Toda, ko je izšel roman Globoko jezero, smo bili precej presenečeni, kajti v Globokem jezeru bi zaman iskali naturalističnih opisov, saj je povsem z drugega sveta kot Novškovi prvotni romani. Da, celo to si upam zapisati, da je Novšak prešel z novim romanom v drugo skrajnost, v kar neverjetno stritarjansko najvnost in romantično in da je stvarnega pogleda na življenje v Globokem jezeru skoroda premalo...

V treh delih tega romana nam Novšak opisuje dramatskega pisatelja Rafaela Drenika, kako se zaljubi v mlado, šestnajstletno deklico Jelko, pri čemer je prepričan, da je našel svojo »zvezdico«, ki jo je iskal vso svojo mlado dobo tja do osemindesetega leta. Tudi Jelka se začne zanimati za Drenika, ugaja ji ta starejši gospod, polagoma ga celo vzljubi. Ko pa odide Rafael v Pariz predati o književnosti in ostane Jelka sama v Ljubljani, jo kaj zlahka prevzari medicene Vladimir, jo zapelje, ima z njo otroka, ki pa kmalu umre, ter jo ne-

nadoma zapusti. Sedaj se Jelka polagoma začne zavedati svoje nesreče in svoje nezvestobe do dobrega Rafaela. Spet začne misliti nanj in, ko na Dunaju igrajo prvič njegovo najnovejšo dramo Globoko jezero, mu pohiti Jelka naproti in tako se najdeta in družita dve sreči...

Novšak je zgradil svoj najnovejši roman na pravilici o globokem jezeru, simbolu sreče in ljubezni. Tisto pravilico pripoveduje Rafael deklicam v internatu, kamor je bil povabljen na predavanje. Ta pravilica prav za prav ni nič bistvenega v romanu, tako nekako prisljiljeno je vnesena vanj, vendar pa služi pisatelju za osnovno misel v romanu. Glavni junak Rafael je tisti, ki išče svoje življenjske sreče, svojo zvezdo, svoj cilj. In ta cilj mu je le tostranska sreča v popolni ljubezni ob ženi. Potemtakem je Novšak ostal glede življenjskih vprašanj preveč pri vrhu, ni segel v metafizične globine, katerih vprašanja vendar najbolj pretresajo človeka vseh časov! Zato je Globoko jezero ostalo preplitvo, ker pisatelj ni znal poseči na globoko in zato tudi ni zajel življenja v vsi polnosti, kakor bi ga bil mogel in moral. Za zrelega človeka pri štridesetih letih si vsekakor težko mislim, da bi se predal usodi in se zadovoljil z iskanjem same ljubezni, vprašanje resnice pa da bi tako očitno in s tako lahkoto prezrl. Novšakov Rafael pa je popolnoma zadovoljen, če je vse življenje iskal samo svetel, ki bo rasel, cvetel in dehtel samo za me...

Vse globlje kakor v vprašanje resnice se je znal Novšak poglabiti v vprašanje lepote. Lepota in ljubezen, to sta prav tisti gonilni sili, ki na njiju sloni vs roman. Zelo lepe so strani, ki je na njih govor o umetnosti, posebno dramatski. Na nekaterih mestih so prav lepe pesmi lepoti na čast, prijetna so razmišljanja o umetniškem stvarjanju, o dramski živahnosti, o kinu in gledališču in knjigah, ki jih Jelka hodi brat k Dreniku. Idejno se je Novšak prav ob teh in podobnih vprašanjih povzpel precej visoko, medtem ko je na drugem, gotovo še globlja življenjska vprašanja skorajda pozabil. Le na enem mestu, bi dejal, se je zazrl tudi globlje. Ko je Rafael nazadnje spoznal: »Res je, sama umetnost nas ne more osrečiti« (str. 33), se je vendarle vprašal: Čemu sem se rodil? Zakaj živim? Kje pa je tisti smisel, ki daje življenju vsebino, naporom uteho, našim vprašanjem odgovor? Ali ni vse skupaj premišljena igra narave z nami? Toda Rafael na vsa ta in taka vprašanja ne odgovori, ne domialj jih do konca, spet se obrne k iskanju sreče na zemlji. Na pot gre, da bi se vseh takih moreh vprašanj znebil... To je pač prelahak odgovor. Reči bi mogli, da je Novšak v Rafaelu od kraja dognal čustveno stran, celega človeka pa še ni zajel, ker je pozabil na naše umstvene prvine.

Novškaku tako priljubljeno življenje v internatih najdemo tudi v Globokem jezeru. To življenje se mu je to pot pravilneje posebej znal, ga je zajeti v vsi njegovi ljubkosti, posebno ker se je lotil dekliškega zavoda. Neizkušena dekleta, ki svet in življenje smaj opazujejo z ve-

likim občudovanjem, so prav posrečeno naslikana. Le tisti Jelkin beg k Dreniku ni kaj prida utemeljen. V risanju mladih deklet se je Novšak vse bolj znešel kot v gradbi značaja starejšega Drenika, zato bo delo mladini pri dvajsetih letih tudi mnogo bolj ugajalo, saj bodo našli v njem črte svojega značaja in svoje dobe. Opisi mladih let so pri Novškaku zares lepi, kakor je tale:

»Sladka mladost, koliko čudežev prinaša v samotno življenje! Če ni sonca, ga s svojimi sanjami priklješ na nebes, solze spreminjaš v iskrive bisere in razpisno deliš sebi in drugim neizčrpano bogastvo življenjske sile!« Pesem mladosti in ljubezni, tako osebni kakor tudi človečanski: to je najvišja odlika Novškovega romana Globoko jezero. Do te ljubezni pa po Novškaku prideš ob pomoči Poguma in Volje, kakor je zapisal v pravilici o globokem jezeru.

Osebe so v romanu premalo dosledno, le srednje dobro zadete, kakor Brojan, Rafael, Vladimir in Favsta, boljše so narisane Jelka in sestra Klara pa tudi internatke. Kakor je malce navna in romantična postava Rafaela precej neživljenjska, tako se iste lastnosti prilagajo Jelki in drugim mladim dekletom. Na splošno je Jelka dosti močneje naslikana od možkih osebnosti. V Jelki, ki je bila sotok trenutka in mladosti, je pisatelj podčrtal tudi dedne nasledke po zubljenem očetu Albertu. Jelka se navno zaljubi v starejšega Rafaela, ki v njej vidi tudi svoj vzor, pa potem brez kakih globljih duševnih bojov, kar slučajno zleti v naročje mladega študenta Vladimira, ne da bi ga kolikšna skušala spo-

znati, kakšen vetrnjak je in zapeljivec mladih deklet. Pač ni imela pri sebi svojega varuha! Preplitvo je utemeljena ta njena površnost in vihravost, čeprav je še dosti močno poudarjeno, da ji oče ni mogel dati močnejše volje. Vsi mladostniki so pa pri Novškaku »dobri fantje«, čeprav niti toliko niso storili, da bi bili zdelali šolo! Jim pač gre samo za zabavo in veseljačenje. Zdi se mi, da je to le prepovršna podoba naše mladine! S čutom dolžnosti do te mladine bi bilo v romanu treba pokazati njeno odgovornost pred Bogom in narodom, ne pa vse graditi samo na usodnih slučajnostih!

Slog je v romanu ponekod preveč afektiran, brbljav, drugod pa časnarski. Treba se bo povzpeli do višjega, umetniškega jezika in sloga. Prenadrobno popisovanje različnih nepomembnih malenkosti ne sodi v roman, kakor: »Po predstavi so skupaj odšli k večerji. Po dramo hvalili in izrekli več napitnic.« Večerje, sprehodi, zabave, ples, film in druge malenkosti zavzamejo preveč prostora v romanu, ki bi vsekar moral biti zrelejši. Če so bila prejšnja Novškova dela idejno slabša, je pa Globoko jezero kvalitetno daleč za njimi. Ta roman bo rada brala dorajajoča mladina, zrelejši ljudje med nami pa bodo morda z večjim užikom brali pisateljevo novo delo, ki ga je napovedal zadnjič v nekem razgovoru. Če bo Novšak posegel globlje v življenje in v značaje, če se bo od usodne slučajnosti obrnil k dejavnim in idejno pozitivnim značajem, bo gotovo dosegel večji uspeh, kakor ga je mogel doseči z Globokim jezerom.

F. J.

Zdravnik dr. Hafner obsojen na 3 leta

Preddsednik tričlanskega kazenskega senata s. o. s. dr. Julij Felaher je v četrtek 21. t. m. ob 11 dopoldne objavil sodbo v procesu proti zdravniku dr. Janku Hafnerju zaradi zločinov poskušane zastrupitve brata. V torek se je senat posvetoval nad 5 ur o krivdi obtoženčev. Ze pol ure pred sodbo je občinstvo začelo prihajati v porotno dvorano, ki je bila močno zasedena. Veliko večino poslušalstva so tvorili starejši moški, ženski svet je bil zastopan v manjšem številu. Na videz miren je prišel v dvorano obtoženec v spremstvu jetniškega paznika. Senatni predsednik dr. Felaher je ob veliki tišini uvedel razglasitev sodbe kratko:

»V imenu zakona! Po opravljeni razpravi je sodišče spoznalo za pravo, da je obtoženec dr. Janko Hafner kriv v tem, da je v času pred 2. majem sprejel ponudbo pokojne Nuše Tavzesove za zastrupitev brata Milana Hafnerja, odobral njeno odločitev in pomagal pri poskusu zastrupitve s sredstvom, ki ni bilo zadostno in sposobno povzročiti smrti, zakrivil je s tem zločinstvo zoper življenje in telo v smislu §-a 167 točka 2 in 3 kaz. zakona ter se obsodi na

tri leta 15 dni in na 600 lir denarne kazni.«

Sodišče je upoštevalo pravomočni del zadnje sodbe v pogledu treh prestopkov žaljenja časti. Za zločin sam je obtožencu določilo 3 leta robije. Obtožencu se v kazni vteje preiskovalni zapor od 21. septembra 1943 naprej. Bratu mora obtoženec plačati 100 lir za prevoz v bolnišnico, 200 lir za bolnišnico in 2500 lir za preštani strah in bolečine.

Utemeljevanje sodbe je nato trajalo dobri dve uri do 13. Sodišče smatra za potrjeno, da so bili podani klinično-fiziološki znaki za zastrupitev z akonitom, toda je prišlo do prepričanja, da ni bila doza strupa v bonbonu zadostna za smrtno zastrupitev. Obtoženec je pri zastrupitvi Nuši Tavzesovi nudil najmanj intelektualno pomoč. To sledi zlasti iz izpovedbe priče Vere Igljeve, kateri daje sodišče popolno vero. Sodba se nanaša dalje na mnenja zdravnikov-izvedencev, v prvi vrsti univ. prof. dr. Lučičkega in doc. dr. Matka v delnem pogledu. Branilec dr. Peršin je po končani utemeljitvi prijavil takoj revizijo in priziv.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Obsodba zaradi slabega mleka

Sodnik-poeidnec pri posebnem sodišču za javno varnost je v sredo dopoldne vodil več razprav v dvorani št. 79. Obsodil je med drugimi tudi 5 okoliških posestnikov iz občin Ježica in Brezovica, ker so letos aprila, maja in junija dobavili Prevodu slabo mleko, kateremu je bilo primešano 15 do 50% vode, kakor je ugotovila kemična analiza Higieniskega zavoda. Od okoliškega glavarstva ovadeni kmetje so zanikali, da bi bili prilivali mleku vodo ter so se v glavnem izgovarjali na slabo krmo in da ne morejo dobiti dovolj močnih krmil za krave — mlekarike. Obsojeni so bili na denarne kazni od 500 do 2500 lir, skupaj na 5500 lir ali v primeru neplačila na 95 dni zapore. Najstrožje je bil obsojen Andrej Ložar, posestnik v Dragomlju, občina Ježica, ki je 1. aprila 1944 dobavil Prevodu prav slabo mleko, v katerem je bilo primešano do 40% vode. Pred sodnikom je Ložar zanikal, da bi bil mešal mleko z vodo in se je izgovarjal, da nima dovolj močnih krmil. Bil je na osnovi člena 3 naredbe Vrhovnega komisarja za operacijsko področje Jadranske primorje obsojen na 2500 lir denarne kazni ali na 43 dni zapore. Sodba je postala takoj pravomočna in izvršena.

Požarju iz veže št. 22 v Kolodvorski ulici kolo znamke NSU, vredno 10.000 lir. — Stanislavu Praprotniku na Rimski cesti kolo Lida, vredno tudi 10.000 lir.

Na 3 leta obsojen poklicni slepar

Pred malim kazenskim senatom okrožnega sodišča je bil v torek 39letni samski šofer Stane Trošt, doma iz Vevč, obsojen zaradi obtroma izvršenih sleparij na 3 leta robije in v izgubo častnih drž. pravic za 3 leta. Stane Trošt, ki je bil kot šofer zelo poznan po Dolenjskem, zlasti v Novem mestu, je kar na debelo goljufal lahkoverne ljudi, zlasti one dolenjske begunce, ki so ga poznali in katerim je obljuboval, da jim bo preskrbel razne stvari. Od 20 oseb je izvalil različne stvari, tako denar, cigarete, sol in drugo blago, zagotavljal jim, da bo oddal stvari njihovim sorodnikom na Dolenjskem. Po Ljubljani se je dolgo skrivljal pod napačnim imenom Trtnik. Lani decembra je prestal kazni 1 leta robije zaradi raznih sleparij. Je prevečan poklicni slepar.

Nesreče in poškodbe

Na deželi je bilo več nesreč. Ponesrečence so pripeljali v ljubljansko bolnišnico. Na Dobrovi pri Ljubljani je padel z visoke lestve in si zlomil levo roko 16letni delavec Vladimir Čuden. — V Št. Vidu pri Stični na Dolenjskem je padel s hruske, ko je obiral levo sadje, in si zlomil levo nogo 11letni posestnikov sin Anton Stepec. — V Ljubljani si je pri padcu zlomila levo roko šivilja Silva Doberletova.

Novo tatvine koles

Po poročilu kriminalnega oddelka policijske uprave je bilo v 5 dneh od 13. do 17. t. m. ukradenih 9 koles v skupni vrednosti 66.500 lir. Med drugimi so bila ukradena kolesa: Martinu Cerarju v Petrankovi ulici moško kolo Adler, vredno 10.000 lir. Tov. št. 703.953. — Radovanu

Naznanila ljubljanskih prireditev

Dramsko gledališče

Sobota, 23. septembra, ob 18: »Kozarec v de. Izvon.
Nedelja, 24. septembra, ob 17: »Maturac. Izv.
E. Seribe: »Kozarec v de. ali »Vraki in ušakci, veseligrca v 5 del. prev. J. Moder. Osebe: Henry Saint John, vikont Boplingbroke — Vl. Skrbinec, Masham, praporskič gardnega polka — Nakerst, mark. Torcy, poslanik Ludvika XIV. — Verdonik, Thompson, kraljičin vrtar — Raztresen, kraljičina Ana — Nablocka, vojvodinja Malboroughska, njena ljubljanka — Mira Danilova, Abigaila, sorodnica malboroughske vojvodinje — Vida Juvancova, lady Alhermale — Pugljeva, režiser prof. O. Sest, scena inž. Franz, kostumi D. Kačerjeva.
L. Podor: »Maturac, igra v 3 dejanjih. Osebe: vladni svetnik dr. Stefan Dvorjak — Drenovec, dr. Dominik Čebula — Debevec, dr. Branko Vidovič — Gorinšek, dr. Strk — Nakerst, dr. Šiška — Verdonik, dr. Edmund Vrtač — Gregorin, prof. dr. Klodilda Mozolje — Nablocka, prof. dr. Ana Mate — Ukmar-Boltarjeva, Ema Zor — Mira Danilova, Katja Slaparjeva — Razbergerjeva, Dora Voglarjeva — Svetelova, Maljjeva — J. Boltarjeva, Kolarjeva — Golivca, Anton, sluga — Plut, režiser C. Debevec.
Vstopnice za obe dramski predstavi, v soboto in nedeljo, so v predprodaji v Operi od petka, 22. t. m., od 10 dalje. Opozorjamo, da je začetek nedeljske predstave »Maturac ob 17!
P. n. abonente lanske sezone obvešča uprava državnih gledališč, da je rok za obnove lanskih sedežev za abonma sezone 1944-45 danes do 17. V soboto, 23. t. m., in v nedeljo, 24., ne bo vpisovanja, od ponedeljka, 25. t. m., do petka, 29. t. m., pa bodo vpisovani novi prijavitelci. Prijave v večji

TEL. KINO »MATICA« 22-41
Radolf Forster v psihološko interesantnem znanstvenem filmu
»KLIC DOLŽNOSTI«
PREDSTAVE ob 16 in 19!

TEL. KINO »UNION« 22-71
Prekrasna alpinistični film
»V sencu gorac«
Attila Hörbiger, Hansi Knotec.
PREDSTAVE ob 16 in 19.15!

TEL. KINO »SLOGA« 27-50
Zabavna komedija
»MOJ LJUBI AVGUSTIN«
Paul Hörbiger, Marla Andergast.
Predstave ob 16 in 19.

dramskega gledališča od 10-12 in od 15-17 še od ponedeljka do vključno petka, 27. t. m. Vpisovanje učencev v operno baletno šolo. Priglas lanskih učencev bo 23. t. m., vpisovanje novih pa 25., 26. in 27. t. m. od 8-12 v tajništvo Opere. Sprejemali bodo dečke in deklice v starosti od 10-14. leta. Semestralna vpisnina 100 lir. Glavj podrobnejši razpis pogojev, ki je bil objavljen 22. t. m.

Rokodelski oder
Oder malih
Nedelja, 24. septembra, ob 17: »Desetnik in sirotica, Pepelka. Zadržijč.

»Oddaljšna skupine Jadranske primorje«
RADIO LJUBLJANA
Dnevni spored za 22. september:
7 Poročila v nemščini — 7.30 Jutranji pozdrav, vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda — 12.50 Salonski orkester vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Operetne zvoke izvaja rad. ork., vodi D. M. Siljanec — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Vrtiljak — 18.15 Kmečki trio 18.45 Iz našega leposlovja, Jože Tomašič čita iz svojih del — 19 Komorni zbor — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Prenos branja članka ministra dr. Göbbelisa iz tednika »Das Reich« — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Veronika Deseniška, založnja, spisal Oton Zupančič, igrajo člani ljubljanske Drame, priredil in vodil Ivan Pengov — 22 Poročila v nemščini, napoved sporeda — 22.15 Prenos osrednjega nemškega sporeda.

Dotrpela je naša ljuba mama, stara mama in sestra, gospa
Fabiani Ivana
vdova po žel. uradniku
Na zadnji poti jo spremimo v petek dne 22. t. m. ob 1/2. uri popoldne z Zal, kapele svetlega Andreja k sv. Križu.
Ljubljana, Berlin, Leoben, Zagreb, Celovec, 20. sept. 1944.
Zalujoče rodbine:
Fabiani, Schnablegger, Sellak, Kislinger, Melitzer, Bertonec in ing. Petrič.

MALI OGLASI

Služba doba
SOBARICO
pošteno in pridno, zmerno vseh hišnih del, iščemo v stalno službo. Plača po dogovoru. Predstaviti od 2-3 v vili v Svečevici ulici 6, Podkrajček. (b)

Prodamo
PISALNI STROJ
prenosljiv s kovčkom, nemške znamke, skoraj nov, napredaj. — Ogljed od 18 do 20 Naslov v upravi »SLOV.« pod št. 8573.

MREČEN IN GOLAZEN
uš. stencio, bobla, šturke, molje, mila, podgane, volubarje in bromorje zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Zidovska ulica 1.

Vajenci
VAJENKE
za damsko frizersko obrt v primerno šolsko izobrazbo sprejme takoj ali po dogovoru. M. Podkrajček, Sv. Petra cesta 12. (b)

Poizvedbe
ZAPESTNO URO
zlasti, sem našel pri št. Sv. Jakoba, Nasl. v upravi »SLOV.«, pod št. 8577.

Kolesa
DAMSKO IN MOSKO KOLO
znamke Adler in Dürkopp za izredno nizko ceno napredaj. Šušteršič, mehanična delavnica, Figovec, levo dvorišče.

Razno
PERILO
nogavice in druge — bodim krpat na dom, bodim na stroji ali na ročno. Hrana pri de- tjem ali brez. Služ. pod »Po dogovoru št. 8576.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega
Tolovaji OF ropajo in krajejo dalje. Delovanje komunističnih tololvajev je še nmeraj ropanje in kraje. Zlasti prebivalstvo oddaljenih vasi mora mnogo pretrpeti zaradi njih. V zadnjih dneh so tololvaji pokradli kmetom več živil, obleke in druge stvari v Dolini, Zabukovju in okolici Kranja. Dne 19. avgusta zvečer so 3 tololvaji naropali več obleke posestniku Janezu Bohineu v Javorniku. Pri Radovljici je 28. avgusta zvečer vdrila večja tolpa v hišo revnega kmeta in ga povsem izropala. Tako komunistična OF osvobojca naše kmete!

Završni izpit mlade delavke. Ker bo zdaj več mladih deklet poklicanih in delovno službo, je državni gospodarski minister dovolil, da mlada dekleta lahko opravijo završni izpit prej, preden potče njih tri in polletna učna doba. Izpiti se opravljajo po predpisih iz mirne dobe. Zrelostna spričevala pa dobijo dekleta šele takrat, kot jim potече predpisana učna doba.

S Spodnje Stajerskega

Šestdesetletnica profesorja Klingerja. Dne 17. sept. t. l. je profesor Klinger z višje šole v Celju obhajal 60 letnico rojstva. Slavljenec je član državne zbornice za kulturo. Od leta 1941 deluje v Celju, kjer se poleg službovanja v šoli, ves čas umetniško udeležuje in je član stajerskega združenja umetnikov in ljubiteljev umetnosti.

Iz Hrvaške

Katolič 'Liste o slovenskih »Črnih bukvač. Slovenske »Črne bukve«, knjiga dokumentov, iz katerih je neizpodbitno dokazano, da je »slovensko narodno osvobodilno gibanje« — tkzv. OF kot del Avnoja komunistični pokret ter istovetno s KPS in dosledno s Kominternom in njenimi načrti, njenimi cilji, t. j. sovjetskimi imperializmom v Evropi, so vzbudile tudi v vseh hrvaških krogih veliko pozornost. Iz te knjige so Hrvati prav za prav šele sedaj jasno spoznali gorje, ki ga je komunistična OF priključala nad slovenski narod, šele iz te knjige so videli grozotno razdejaje slovenske zemlje in zvedeli za ogromno število nedolžnih žrtev, predstavnikov vseh slovenskih stanov, ki niso klonili pred komunističnim nasiljem ter so šli rade v smrt, kakor pa da bi bili zatajili svoj narod in vero. S »Črnimi bukvač« se bavi tudi zadnja številka »Katoliškega lista«, glasila zagrebške nadškofije. O njej med drugim pravi: »Knjiga ima za cilj razkinkati komunistem kot največjega neprijatelja vseh evropskih narodov, mu strgati »narodno-osvobodilno« krinko, pod katero hoče izvesti komunistično revolucijo in v njo boljše vizirati vse javno in privatno življenje. Komunistem je Slovencem povzročili velikansko škodo in izgube v ljudstvu, premoženju in kulturi, tako da se mora danes narod boriti ne za druge cilje, kakor zgolj za nadaljnji narodni obstoj. Na tisoče mrtvih Slovencev, razrušena njihova domovina, padec v kulturi in gospodarstvu na splošno vsaj pred sto let nazaj, uničenje nenadomestljivih stvarnih dobrin in kulturnih spomenikov, razdor med prebivalstvom, ki je nastal kot posledica komunističnega divjanja, oslabilitev narodnih sil, vse to so dejstva, s katerimi slovenski narod danes obtožuje komuniste pred vsem svetom, obtožuje komunistične domače in tuje vodnike in vse tiste, ki podpirajo komunistično delovanje med slovenskim narodom ali ga zagovarjajo ali pa opravljajo. »Črne bukve« so prvovrsten dokument, ki bo za vse čase ohranil svež bolesten spomin na tolovajska divjanja in njihove zločine v razdobju druge svetovne vojne. Delo spada med najbolj dokumentirano gradivo, ki je bilo v zadnjem času objavljeno o razdiralnem in rušilnem delovanju tolovajstva v srednji in južni Evropi, ter ga je zaradi tega treba čitati pazljivo in celo proučevati, da se človek prepriča, kako daleč lahko pride v praksi ljudska zloba, če človek enkrat zabrede v zablodo.«

Pol milijona lir za revne srednješolce

Škofijska dobrodela pisarna, ki v ob težkih časih opravlja nad vse vzvišeno nalogo krščanske dobrotelosti, je v preteklem šolskem letu po svojih močeh skrbela tudi za revne učence na ljubljanskih srednjih šolah. Skupno je v preteklem šolskem letu razdelila med 397 podpirancev 424.041.50 lir, to je skoraj pol milijona lir. Največ od tega so bili deležniki naši učiteljski, ki so po večini iz revnejših slojev in posebno v sedanjih časih navezani sami nase. Tu je bilo 63 rednih podpirancev in 19 takih, ki so prejeli enkratno podporo. Redne podpore so v preteklem letu znašale 75.261.50 lir, enkratne podpore pa 8805 lir. Skupno torej 84.066.50 lir. Za učiteljskem je klasična gimnazija s 35 rednimi podpiranci, ki so prejeli 41.735 lir, in 25 podpiranci z enkratnimi podporami, skupaj 20.356 lir. Skupno je šlo torej na klasično gimnazijo 62.091 lir. Za klasično gimnazijo pride škofijska klasična gimnazija z 38 rednimi in 25 izrednimi podpiranci, ki so skupaj prejeli 53.776.50 lir. Zneski nad 20.000 lir so bili razdeljeni še med učence II. moške realne gimnazije, med učence meščanskih šol, med učence uršulinskih šol in na I. ženski realni gimnaziji.

V Ljubljani je sedaj veliko učencev, ki imajo svoje domače izven ljubljanske pokrajine in jih starši ne morejo vzdrževati, prav tako pa je tudi mnogo dijakov z Dolenjske in Notranjske, ki nimajo nobenih zvez s svojim domom in marsikdaj niti ne vedo ali so njihovi domači še na svojem gruntu. Vsem tem dijakom bo tudi v prihodnji zimi treba izdatno pomagati. Škofijska dobrodela pisarna bo po svojih močeh in po sredstvih, ki so ji na razpolago, skrbela za te dijake. Stvar nas vseh pa je, da to krščansko dobrotelost, ki jo tako lepo vrši škofijska dobrodela pisarna, podpremo.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 15
Šesto poglavje

Cerkev v Holmejfordu je bila zmeraj dobro obiskana. Ker je bil Sera Sturla, ki je prišel semkaj pred enajstimi leti, splošno znan kot eden najboljših govornikov v deželnem zboru, se ni nihče čudil, da je bilo v cerkvi vedno toliko ljudi. Tem bolj pa so se ljudje čudili, da ni že zdavnaj odšel na kako boljše župnijo, na »boljši kruh, saj so bili farani in njegovi tovariši prepričani, da ima pravico do ene najboljših župnij v deželi. Če mu je kdo omenil to zadevo, pa je odvrnil, da mu je dobro tu, kjer je, in da si ne želi sprememb. Od nedelje do nedelje je s toplim in iskrenim veseljem zasledoval učinek svojega govora na znanih obrazih, ki mu je bil njih sprememb polni izraz zmeraj zanesljivo merilo glede na važnost njegovih besed. Ti obrazi, ki jih je leto za letom proučeval, so kakor oklep obdajali njegovo dušo. Poznal je tako rekoč notranji izraz teh obrazov prav do dna, prav tako kot zuna-

njeja. Ti obrazi, ki so mu bili tako podobni znani, so mu imeli zmeraj kaj povedati. In če se mu je potem posrečilo, da je videl, kako izginja zunanji obraz in je stopila duša na dan v oči in potezah, kako je tedaj iz vsega srca hvalil Boga za dobljeno zmago! In prav tako iz srca, kot so ga veselile njegove zmage, prav tako mučno je občutil svoje poraze. Zakaj — bili so ljudje, ki mu na noben način ni uspelo, da bi si pridobil vstop v njihovo srce, bodi zato, ker niso hodili v cerkev, ali so prišli le malokdaj, le iz dolžnosti, ali ker se je spodobilo hoditi v cerkev — bodi, ker niso hoteli poslušati, ker so njegovo govorjenje pojmovali samo kot glas njegovega jezika in niso hoteli in ne mogli priti v stik z dušo zadaj za besedami. In k takim sta spadala zdravnik in faktor.

Danes so farani zares napolnili cerkev in rjavo popleskane klopi so bile na gosto zasedene in na malem koru nad vrati, kjer je bil harmonij, je bil slednji kotiček izpolnjen po sedečih in stoječih.

Mogoče je vprav lepo vreme privabilo več ljudi v cerkev kot sicer. Nemara so imele pri tem svoj pomen tudi spremembe v župnikovski družini, ki so se po nepojmljivih potih jezikov razširile že po vsej občini.

Sonce je pripekelo skozi visoka okna, kjer je mrgolelo velikih mesar-

skih muh, ki so napolnjevale cerkev, čim je nastopil kak odmor, s svojim glasnim brenčanjem. Na beli okenski polici je ležala množica mušjih trupel, ki so se ondi sušila in sta se krog njih nabirala prah in pajčevina.

V cerkvi je bilo jako toplo. Med prvim delom službe božje bi bil kmalu več vernikov premagal zaspanec, tisti svojevrstni zaspanec, ki je po cerkvah in zborovalnicah zmeraj na preži. A ko je župnik slednjič odšel izpred oltarja, je slo kakor sunek skozi množico, tako da so same budne in čuječe oči sledile Sero Sturlu, ko je stopal proti prižnici.

Ko je šel tako po cerkvi, tudi ni bil podoben nikomur, ki ga imaš v vsakdanjem življenju pred očmi. Bilo je, ko da na tem človeku vse kipi v višino. Glava z ostrim, podolgovatim obrazom in visokim, ozkim čelom se je tako rekoč le navzgor razvila. Rjavi lasje so v visokem grebenu štrleli navzgor. Ta bolj posebna in čudna kot prav za prav lepa glava je tako svojčsko tičala na dolgem, mršavem in žilavem vratu. Glava in vrat se kar nista ujemala s širokimi, krepkimi rameni, ki so tujala navzlic izredni velikosti in koščeni mršavosti telesa vsej postavi izraz mogočne sile. Z ramen je visel črni talar, ki je mahedral krog mršavih udov. Po predpisih bi moral segati do gležnjev, pa se je pri njem

nehaj že pri koljenih. Vendar — čeprav je bil Sera Sturla na pohodu skozi cerkev najbolj podoben kakemu otožnemu barjanskemu pičlu, le ni bilo ne enega obraza, ki bi se bil skrotovil v nasmehu.

Ko je stal na prižnici, je skoraj od bokov dalje segal iz njc, tako da se je, kadar se je hotel nasloniti, ne da bi klecnil, dotikal roba le s skrajnimi konicami svojih dolgih, mišičastih prstov. Precej polne ustnice, edino, kar je bilo mehkega na obrazu, so bile za hip stisnjene v uvodnem razmišljanju. Modre oči, ki se je njih belina tako močno očila od udelane, temne polti na obrazu, so se svetile od notranjega ognja. Mnogo ljudi, celo med kmeti, si je ob pogledu nanj po tibem mislilo, da je bil brez dvoma takšen kak bojevnik Gospodov — mogoče Pavel.

Sera Sturla je govoril danes o potrebi popolnega, brezmejnega zaupanja v Boga..., da brez zaupanja ni prave vere, da je Bog naš oče in naša mati. In kakor se otroci v vseh stvareh mirno lahko zanesajo na starše, to se pravi — na dobre starše, tako moremo tudi mi mirno zaupati Bogu, le da še mnogo bolj mirno, saj je Bog boljši kot najboljši starši, bolj skrben in vse boljše, kaj je dobro za nas. Govoril je o vsemožnosti Boga in da je treba moliti in le zaupati. Slednjič je povzegal glas in končal: